

LUNDS
UNIVERSITET

De bortglömda barnen

en kvalitativ undersökning av attityder till intersex
hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom
samhällsinstitutioner i Malmö

Johanna Bäckström

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK61
Termin: Vårterminen 2017
Handledare: Lena Halldenius
Omfång: 16902 ord

Abstract

This study explores attitudes toward intersex amongst people working with children and youth within community institutions in Malmö, Sweden. This has been done by applying a theoretical perspective by Judith Butler where categories such as "sex" and "gender" are seen as inseparable and a *heterosexual matrix* dictates the conditions under which sex, bodies and desires (sexual) are naturalised and viewed as fixed.

The aim of this study has been to contribute to the field of intersex studies in Sweden by gaining practical knowledge in the purpose of future educational and information-efforts to be based upon. To do this I have attempted to answer the question: *Which attitudes toward intersex can be identified amongst people who are working with children and youth within community institutions in Malmö?* I have used a survey quest to answer the question, along with further questions to a few informants. A qualitative inductive content analysis has been used to interpret and analyze the results.

The results show that attitudes toward intersex are characterized by both an understanding of intersex through undisputed dichotomous categories of sex and also attitudes suggesting the dichotomy regarding sex categories should be disputed. Attitudes expressed is that intersex is linked toward both gender identity, "physical sex" or both. The results also points toward having an open mind and being tolerant toward intersex. A large proportion of the group does not know what intersex is and are expressing attitudes suggesting that it's irrelevant. Overall the attitudes displayed toward intersex is that it is of low priority or that it is not important. Attitudes further point to non interest toward intersex while at the same time a positive attitude toward intersex is expressed by a majority of the respondents who requests further education and also make proposals for interventions. People who are working with children and youth within community institutions in Malmö is therefore also expressing forward-thinking and hopeful attitudes toward intersex.

Keywords: Intersex, sex, queer theory, education, attitudes toward intersex, heterosexual matrix, social institutions, children and youth, Malmö, Sweden, qualitative content analysis, survey quest

Sammanfattning

Genom att anlägga ett teoretiskt perspektiv av Judith Butler där kategorier som ”kön” och ”genus” betraktas som oseparatorbara, och där en *heterosexuell matris* dikterar de villkor inom vilka kön, kroppar och begär (sexuella) befästs och uppfattas som naturliga och fixerade, har jag undersökt attityder till intersex hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö, Sverige.

Mitt syfte har varit att bidra till forskningen om intersex i Sverige genom att få praktiskt användbar kunskap att bygga framtida utbildnings- och informationsinsatser på. För att uppnå mitt syfte har följande frågeställning ställts: *Vilka attityder till intersex kan identifieras hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö?* För att besvara frågan gjordes en enkätundersökning vilken följdes av uppföljande frågor. En kvalitativ induktiv innehållsanalys har använts för att tolka och analysera resultaten.

Resultaten visar att attityder till intersex präglas av en förståelse av intersex utifrån dikotoma köns kategorier som inte ifrågasätts medan andras attityd var att de könsdikotoma kategorierna bör ifrågasättas. Mångas attityd var att intersex hade att göra med både könsidentitet, ”fysiskt kön” eller bådadera. Attityder till intersex visar också på öppenhet och tolerans. En stor mängd vet inte vad intersex är och har attityden att intersex kanske inte heller är relevant att veta så mycket om. Överlag så visas attityder till intersex som en lågprioriterad fråga eller att det inte anses viktigt och tydliga attityder som uppvisas är ointresse för intersex samtidigt som en majoritet uttrycker en positiv attityd kring intersex i bemärkelsen att mer utbildning efterfrågas och många ger också förslag på insatser. Personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö uppvisar alltså också attityder till intersex vilka är framåtblickande och förhoppningsfulla.

Nyckelord: Intersex, kön, queerteori, utbildning, attityder till intersex, heterosexuell matris, sociala institutioner, barn och ungdomar, Malmö, Sverige, kvalitativ innehållsanalys, enkätundersökning

Innehållsförteckning

1	Inledning och bakgrund	1
1.1	Den svenska kontexten	2
1.2	Problemformulering, syfte och frågeställning	4
1.3	Begreppsdiskussion	5
2	Material och metod	7
2.1	Avgränsningar och urval	7
2.2	Enkätundersökning och uppföljande frågor	8
2.2.1	Frågeformulärets utformning	9
2.2.2	Följebrev	11
2.2.3	Påminnelser	11
2.2.4	Uppföljande frågor samt följbrev	12
2.3	Kvalitativ induktiv innehållsanalys	13
2.4	Sekundärmaterial	15
2.5	Forskningsetiska bedömningar	15
3	Teori	17
3.1	Judith Butler	18
4	Litteraturöversikt och forskningsläge	22
4.1	Tidigare internationell forskning	23
4.2	Intervjustudier	24
4.3	Kirurgiska ingrepp och rätten till kroppslig integritet	25
4.3.1	Medicinska beslut - heterosexistiska normer	25
4.3.2	Brist på uppföljande långsiktig forskning	26
4.3.3	Fullt informerat samtycke och rätten till kroppslig integritet	27
4.4	Intersexrörelsen och identitet	29
4.5	Mänskliga rättigheter och intersex	31

4.6	Den svenska kontexten	32
4.7	Behovet av framtida forskningsinsatser	35
5	Undersökning	36
5.1	Presentation av enkätundersökningens resultat	36
5.1.1	Bakgrundsinformation	37
5.1.2	Kännedom om och associationer till intersex	38
5.1.3	Brist på utbildning kring intersex	39
5.1.4	Intersex i yrkesrollen - begränsningar och möjligheter	40
5.1.5	Policy eller riktlinjer kring intersex saknas, eller?	40
5.1.6	Behov av framtida utbildningsinsatser	41
5.2	Resultaten från de uppföljande frågorna	42
5.2.1	Vikten av bemötande, öppenhet och tolerans	42
5.2.2	Behov av ökad kunskap och fler perspektiv	42
5.2.3	Låg prioritering av intersexfrågor	43
6	Analys och diskussion	44
6.1	Intersex och associationer	44
6.1.1	Intersex - en fråga om fysiskt kön	44
6.1.2	Intersex - en fråga om könsidentitet, fysiskt kön eller både och	47
6.1.3	Intersex - vad är det?	48
6.2	Riktlinjer saknas på arbetsplatsen - ointresse och osäkerhet?	49
6.3	Ökad utbildning kring intersex utifrån flera perspektiv	50
6.4	Tomrum	51
7	Sammanfattande slutdiskussion	52
	Referenser	55
	Bilagor	
	Bilaga 1, enkätundersökning	
	Bilaga 2, följebrev	
	Bilaga 3, påminnelsebrev	

Bilaga 4, följebrev uppföljande frågor

Bilaga 5, uppföljande frågor

1 Inledning och bakgrund

Varje år föds globalt uppskattningsvis 1,7 % antal personer med könskaraktäristika som inte avläses som typiskt kvinnligt eller manligt.¹ Könskaraktäristika avser genitalier, gonader, kromosomer, hormonnivåer, reproduktiva organ, samt extern anatomi. Intersex är ett begrepp för att beskriva dessa kroppsliga variationer hos människor.² Jag vill börja med att klargöra att summan för hur många som klassas som intersex är omstridd och att detta är ytterst subjektivt, vilket den här uppsatsen kommer att utgå från i sin teori.

De som vid födseln klassificeras som intersexpersoner ”behandlas” på olika sätt för att passa normen för kvinnligt eller manligt kön. Vanligt förekommande behandling kan bestå av kirurgiska ingrepp eller hormoninsättning.³ Det här har problematiserats och diskuterats på akademisk nivå under många år men bara de senaste åren också lyfts på många håll som människorättskränkningar.⁴ Behandlingarna kritiseras bland annat för att inte följas av ett fullt informerat samtycke, (från föräldrar) eller att barnen inte kan samtycka.⁵ Andra problem med ingreppen är att de är oåterkalleliga och kan orsaka infertilitet, inkontinens, förlust av sexuell

¹ Fausto-Sterling, Anne, 2000, *Sexing the body: gender politics and the construction of sexuality*, 1. ed., Basic Books, New York, s. 51.

Council of Europe: European Court of Human Rights, ”Fact sheet - Intersex”, February 2012, [hämtad 2015-12-10], tillgänglig: <http://www.ohchr.org>, s. 1.

Även från medicinskt håll finns svårigheter att fastställa en siffra eftersom det finns så många odiagnostiserade barn, samt variationer i klassificeringar och datainsamling.

Amnesty International, ”First, Do No Harm, ensuring the rights of children with variations of sex characteristics in Denmark and Germany”, 2017, [hämtad 2017-05-17], tillgänglig: <https://www.amnesty.org>, s. 16

² Amnesty International, 2017, s. 7.

Council of Europe: European Court of Human Rights, 2012, s. 1.

³ Amnesty International, 2017, s. 31-34 & 36.

⁴ Se exempelvis:

-Australian Human Rights Commission, 2015, ”Resilient individuals: sexual orientation, gender identity and intersex rights”, Australian Human Rights Commission, [hämtad 2016-08-16] tillgänglig: <https://www.humanrights.gov.au>

-Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 12-05-2015:a, ”Human rights and intersex people”, *CommDH/IssuePaper(2015)1*, [hämtad 2015-01-12] tillgänglig: <http://wcd.coe.int/com>.

-Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 12-05-2015:b, ”Infographic of the issue paper on human rights and intersex people”, *CommDH/IssuePaper(2015)1/ Infographic*, [hämtad 2015-01-12], tillgänglig: <https://wcd.coe.int/com>.

-Council of Europe: European Court of Human Rights, 2012.

-European Union: European Agency for Fundamental Rights, 05-2015, ”The fundamental rights situation of intersex people”, *FRA Focus*, 04/2015, [hämtad 2015-01-12] tillgänglig: <http://fra.europa.eu/>

⁵ Amnesty International, 2017, s. 28 & 42.

känslighet, och ge mentalt och psykiskt lidande.⁶ Ingreppen har lyfts, bland annat, som en form av tortyr, brott mot en persons kroppsliga integritet, rätt till privatliv och hälsa samt att de bryter mot rätten till självbestämmande och personlig autonomi och att ingreppen påverkar rätten till liv. Enligt Amnesty International skyddas intersexpersoner av nämnda konventioner samt genom diskrimineringsklausuler.⁷ Amnesty poängterar också att stater som ratificerat Barnkonventionen möjliggör för ett starkare skydd för intersexbarn, och att de kirurgiska ingreppen inte är en nödsituation, vilket innebär att de bryter mot artikel 3.1 som utgå från barnets bästa.⁸ Andra aspekter som lyfts gällande intersexpersoner är bristen på information och tillgång till medicinska journaler.⁹

Ett problem för intersexpersoners mänskliga rättigheter är onekligen att de inte per se är inkluderade i rättighets, anti-diskriminering och hatbrottslagstiftning eller i dokument som avser medborgarskap.¹⁰ Den konvention som idag är den som kan användas mer specifikt är ETS No. 164, som handlar om diskriminering på grund av genetiskt arv.¹¹ Intersexpersoner utsätts idag också för diskriminering och våld på grund av okunskap.¹² Amnesty hävdar att stigmat kring intersex utgör ett stort hinder för intersexpersoners möjligheter att organisera sig eller få stöd av varandra.¹³

1.1 Den svenska kontexten

Medicinsk behandlingspraxis i Sverige utgår från den internationella konsensus-konferensen kring intersex som hölls 2005 och de riktlinjer som togs fram där. Den svenska handlingsplanen är i

⁶ Council of Europe: European Court of Human Rights, 2012, s. 1.

⁷ Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 2015:a, s. 20-21 & 30-31.
Amnesty International, 2017, s. 10 & 42-48.

⁸ Amnesty International, 2017, s. 10.

⁹ Amnesty International, 2017, s. 31.
Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 2015:a, s. 14

¹⁰ Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 2015:a, s. 33.

¹¹ Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine, European Treaty Series- ETS No.164, 4 April 1997.

¹² Council of Europe: European Court of Human Rights, 2012, s. 1.

¹³ Amnesty International, 2017, s. 19-20.

princip en kopia av dessa riktlinjer.¹⁴ De kirurgiska ingreppen på intersexbarn ska utföras i tidig ålder, uppåt 18 månader, enligt den svenska behandlingspraxisen.¹⁵ I Sverige gäller även informerat samtycke från antingen patient eller rättsligt representativa, om det inte är ett nödfall.¹⁶ Synen på intersexbarn som nödfall samt informerat samtycke diskuteras vidare under avsnittet tidigare forskning, och kan kort sägas vara omstritt. Att det i Sverige krävs en könsmarkör för officiell födelseregistrering kan pressa de medicinska teamen med operation i manlig eller kvinnlig riktning, de i dagsläget två enda möjliga könskategorierna, samt möjligheten att uppnå fullt informerat samtycke (hos föräldrar) då dessa i sin tur pressas av de medicinska teamen.¹⁷ Att tvinga in ett barn i en könsidentitet genom att registrera kön på födelsebevis kan också bryta mot rätten till personlig identitet.¹⁸

Sverige har även fått kritik från en av de största internationella hbtqia-organisationerna International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), för att inte ha infört rättsligt skydd för att garantera mänskliga rättigheter för intersexpersoner.¹⁹ Den 17:e maj i år släppte ILGA sin årliga rapport om situationen i Europa för mänskliga rättigheter gällande hbtq-personer, vilken är en omfattande rapport. Sverige får här kritik för att inte ha vidtagit någon av de åtgärder som ILGA anser vara det bästa för intersexpersoner, vilka bland annat avser att kirurgiska ingrepp och medicinska behandlingar på barn fortfarande utförs samt att intersexpersoner inte har uttryckligt skydd mot diskriminering och hatbrott. De menar också att Sverige måste ändra lagar gällande erkännande av juridiskt kön så att den bygger på självbestämmande och inga krav på medicinska ingrepp och vill även se skydd för personer som söker asyl baserat på könskaraktäristika.²⁰

¹⁴ Lee, Peter A. & Houk, Christopher P. & Ahmed, S. Faisal & Hughes Ieuan A and in collaboration with the participants in the International Consensus Conference on Intersex organized by the Lawson Wilkins Pediatric Endocrine Society and the European Society for Paediatric Endocrinology, 08-2006, "Consensus Statement on Management of Intersex Disorders", *Pediatrics*, vol. 118 no 2.

Bäckström, Johanna, 2015, *Kön och normalitet - en analys av den svenska medicinska diskursen kring intersexualism*, Lunds Universitet, Lund.

¹⁵ Barnläkarföreningen, "Handlingsprogram för Barnläkare, Disorders of sex development, DSD, 'intersex'". Senast uppdaterad 2007-04-17, [hämtad 2016-08-10], tillgänglig: <http://endodiab.barnlakarforeningen.se>, s. 4.

¹⁶ European Union: European Agency for Fundamental Rights, 2015. s. 7.

¹⁷ Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 2015:a, s. 37.

¹⁸ Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 2015:a, s. 33.

¹⁹ European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), "Europe must step up efforts to protect intersex people", Maj 11, 2015, [hämtad 2016-08-13], tillgänglig: <http://www.ilga-europe.org>.

²⁰ European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), "Annual Review of Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe 2017", Maj 17 2017, [hämtad 2017-08-10], tillgänglig: <http://www.ilga-europe.org>, s. 221-222.

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställning

Amnestys kritik gällande erkännande av juridiskt kön utan medicinska interventioner kommer inte ur ett vakuum, utan bygger på Sveriges tidigare behandling av transpersoner. I Sverige tvångssteriliserades transpersoner som velat korrigera juridisk könsmarkör fram till 2013.²¹ Frågor om könsöverskridande uttryck har dock fått större uppmärksamhet i Sverige senaste åren. Frågan är om det finns en lika stor medvetenhet och acceptans inför intersexpersoner? Genom den undersökning kring medicinsk diskurs i Sverige som jag gjort tidigare kom jag fram till att intersex från medicinskt håll betraktas som något som måste modifieras för att passa in i samhällliga normer kring kön/genus och sexualitet.²² På så vis utraderas också kategorin i sig. Huruvida intersex som en identitetskategori är positivt eller inte är något som kan diskuteras,²³ men att inte intersexpersoner får existera per se, utan modifiering, visar på en extrem stigmatisering i den svenska kontexten. Med tanke på att medicinen i Sverige äger frågan, och också har en hög status som vetenskap är det mer än troligt att göra antagandet att detta har speglat utbildning kring kön/genus och sexualitet, samt allmänhetens kunskap om intersex. Människors attityder till intersex påverkar inte minst den mest utsatta kategorin av intersexpersoner; barnen. Jag vill därför ta reda på vilka attityder till intersex som finns bland personer som möter barn i sitt dagliga arbete. För att flytta fokus från sjukvården har jag delvis valt att röra mig mot en mer social pedagogisk praktik. Jag avser också få kontakt med den praktiska verksamheten. Människor som arbetar med barn och ungdomar inom sociala yrken utgör en stor del av barnens liv och deras påverkan kan därför vara relativt stor. Jag har därför valt att undersöka attityder till intersex hos olika samhällsorganisationer som arbetar med barn och ungdomar. Avgränsningen har jag valt att göra till Malmö, för att få en överblick över hur det ser ut i en av Sveriges större städer. Att placera undersökningen i Sverige motiveras också av att forskning saknas i svensk kontext och behövs utifrån att Sverige inte har samma hbtq-historia eller allmänna inställningar och lagstiftning kring hbtq-personers rättigheter som USA, från vilket den mesta intersexforskningen idag är koncentrerad.

²¹ Sveriges Riksdag, ”Upphävande av kravet på sterilisering för ändrad könstillhörighet - Socialutskottets betänkande 2012/13:SoU24”, 2013, [hämtad 2017-08-11], tillgänglig: <https://www.riksdagen.se>. ILGA-Europe, 2017, s. 221.

²² Bäckström, 2015.

Bäckström, Johanna, 2016, *Det sjuka könet - en analys av den svenska medicinska diskursen kring intersex*, Lunds Universitet, Lund.

²³ Se avsnittet ”Litteraturöversikt och forskningsläge”.

Jag menar också att det är av vikt för att skapa förändring för intersexpersoner i Sverige, att först ta reda på människors attityder till intersex dels inom en viss grupp, vilket jag ämnar göra, men också överlag, därför att utbildnings- och informationsinsatser bättre kan riktas utifrån detta.²⁴ Mitt syfte är därför att, genom att undersöka olika attityder till intersex hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö, att bidra till forskningen om intersex i Sverige genom att få praktiskt användbar kunskap att bygga framtida utbildnings- och informationsinsatser på. Den frågeställning jag avser besvara i den här undersökningen för att uppnå mitt syfte är:

Vilka attityder till intersex kan identifieras hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö?

1.3 Begreppsdiskussion

I den här undersökningen använder jag mig av begreppet intersex och tillika intersexpersoner för att benämna de personer vars könskaraktäristika inte avläses som typiskt kvinnligt eller manligt.

En anledning till detta är att begreppet är utbrett, det mest allmänna och etablerade begreppet vilket globalt också används av många intersexpersoner själva, även om det är värt att notera att det självklart inte används av alla eller att alla intersexpersoner heller identifierar sig som just intersex.²⁵

I svenskan används ofta begreppet *intersexuell* eller *intersexualism*, vilket utgår från det engelska begreppet *intersex* som betyder ungefär mellan/bland/runt om kön. På svenska får begreppet dock felaktiga konnotationer till sexuell läggning, varpå jag valt bort de svenska begreppen. Engelskans intersex har inte en tydlig position i förhållande till kön och kan delvis förstås som något som går bortom kön. På så vis finns det därför en viss uppluckring av begreppet kön i det engelska begreppet intersex. Det förhåller sig på vis inte heller tydligt till ett önskvärt eller normalt tillstånd gällande kön. Däremot kan en också tolka in begreppet kön som en i viss mån statisk kategori vilket intersex utgår från och förhåller sig till. Jag har ändå valt att använda intersex

²⁴ Hesse-Biber, Sharlene Nagy. & Leavy, Patricia, 2007, *Feminist research practice: a primer*, SAGE Publications, Thousand Oaks, s. 302.

²⁵ Amnesty International, 2017, s. 14.

som begrepp eftersom det inte på ett tydligt sätt framhäver intersex(personer) som en felaktig lägre värderad version av de till synes statistiska könskategorierna man och kvinna.

Mitt val att använda begreppet intersex och intersexpersoner är även en fråga om tydlighet för läsaren. Genom att använda mig av begreppet undviker jag långa omskrivningar som *kön som inte avläses som typiskt manligt eller kvinnligt*. Det har också att göra med att jag valt bort andra begrepp snarare än att jag valt ett slags ultimata begrepp för att beskriva dessa kroppsliga variationer. Begrepp som jag valt bort och som också används för att beskriva kön som inte avläses som typiskt manligt eller kvinnligt är *oklart kön* och *avvikande kön*. Detta med anledning av att dessa begrepp i högre utsträckning utgår från en slags normalitet från vilken de avviker från. Fokus på det avvikande kan också ge uppfattningen att könet bör anpassas efter och till det normala. Ett neutralare begrepp är *atypiskt kön*. Här är konnotationerna till det som avläses och definieras som "det normala" inte lika tydliga. Däremot kan både det normala och typiska betraktas som språkligt synonyma i bemärkelsen att de avser något/det "vanligt förekommande" vilket också har en subjektiv sida. Hur något betraktas, tolkas, upplevs och bedöms som vanligt förekommande är i hög grad subjektivt och påverkas av olika normer där spannet för variation *inom* det typiska är kontextbundet.

2 Material och metod

För att besvara frågeställningen kring vilka attityder som personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö har kring intersex så har jag valt att göra en enkätundersökning med uppföljande frågor vars svar används som mitt primärmaterial. För att ta fram material används en enkätundersökning samt uppföljande frågor och för analys av materialet används en kvalitativ induktiv innehållsanalys.²⁶

2.1 Avgränsningar och urval

De verksamheter som jag valt att avgränsa mig till är förskolor, grundskolor, ungdomsmottagningar, RFSL ungdomsverksamhet, barnavårdscentraler och barn- och ungdomspsykiatrimottagningar. Dessa hävdar jag kan betraktas som samhällsinstitutioner i den mån att de alla har kontakt med och möter barn och ungdomar i sitt dagliga arbete och således har en inverkan i deras liv. Eftersom undersökningen genomförs i Malmö anser jag att även RFSL är att betrakta som en sådan verksamhet, medan om undersökningen genomförts i en mellanstor stad där RFSL inte bedriver verksamhet, så hade en sådan organisation rimligtvis inte haft lika stor inverkan i mötet med barn och ungdomar i den staden. Valet av dessa verksamheter motiveras också av att de i någon mån arbetar med kroppar i eller med frågor som rör kroppen eller könsidentitet.

Urvalet av respondenter kan sägas vara ett slumpmässigt klusterurval. Utifrån populationen, alltså samtliga respondenter som är relevanta för undersökningen baserat på mitt urval av verksamheter, delades dessa in i kluster. Första steget gick ut på att identifiera kluster från vilka jag sedan gjorde slumpmässiga urval.²⁷ Utifrån de verksamheter jag valt ut finns det långt många fler för- och grundskolor än ungdomsmottagningar. Detta innebär att urvalet av naturliga skäl består av fler sådana verksamheter än exempelvis ungdomsmottagningar. För de verksamheter i urvalet som endast bestod av uppåt tio enheter, gjordes inga underurval utan alla enheter fick bli ett kluster

²⁶ Harboe, Thomas, 2013, *Grundläggande metod: den samhällsvetenskapliga uppsatsen*, 1. uppl., Gleerup, Malmö, s. 42-43.

²⁷ Harboe, 2013, s. 105 & 107-108.

vardera. Från övriga verksamheter har cirka en tredjedel av enheterna valts ut. Dessa valdes ut genom att utgå från en karta där jag försökte uppnå så god geografisk spridning som möjligt, med en naturligt större ansamling i de centrala delarna av Malmö eftersom det finns fler verksamheter där. Sammantaget ger oss detta 75 enheter och tillika kluster. Fler än så hade tagit för lång tid att kontakta. Utifrån klustren gjordes sedan slumpmässiga urval. De baserades delvis på verksamheternas kontaktuppgifter. Detta innebar att i de fall som klustret hade endast en eller två kontaktpersoner så kontaktades dessa medan vissa kluster, i högre grad de som var geografiskt placerade centralt, oftare hade en kontaktlista att tillgå, och där kontaktades fler personer, slumpmässigt utvalda från kontaktlistorna. Detta innebär dels att många fler kontaktades i de centrala delarna, men också att dessa kontaktades direkt. I annat fall ombads kontaktpersonen för ett klustret där endast en eller ett par kontaktuppgifter fanns, att vidarebefordra undersökningen till anställda inom enheten. Detta innebär att det är omöjligt att avgöra hur många som nåddes av undersökningen. Därför kommer inte heller någon formell bortfallsanalys att göras. Urvalet bör därför inte betraktas som representativt och inga generella slutsatser kan dras av materialet.

2.2 Enkätundersökning och uppföljande frågor

För att kunna besvara min frågeställning och därigenom uppnå mitt syfte behöver jag svar från ett större antal personer, dessutom under en kortare tidsperiod, vilket möjliggörs genom en enkätundersökning.²⁸ Enkäter ger också mig möjlighet att ställa samma frågor till ett större antal personer, vilket är bra då jag avser undersöka attityder hos en större grupp.²⁹ Att kunna fånga in åsikter hos ett större antal personer genererar också, potentiellt, data som representerar en bredd i perspektiv och förhållningssätt, vilket gör att undersökningen blir mer inkluderande än om få personer valts ut. En enkätundersökning, vilket är vanligt inom många vetenskaper, däribland medicinen, kan därför vara ett sätt att lyfta intersexpersoners situation till en mer allmänna diskurser, med möjlighet att inrätta lagstiftning för intersexpersoner, vilket hjälper mig att uppnå mitt syfte.³⁰ Däremot kommer enkätundersökningens omfång inte vara så stort att några långtgående slutsatser kan dras av resultaten.

²⁸ Harboe, 2013, s. 35 & 37.

Ejvegård, Rolf, 2009, *Vetenskaplig metod*, 4. uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 49.

Trost, Jan & Hultåker, Oscar, 2016, *Enkätboken*, 5., [moderniserade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 17.

²⁹ Ejvegård, 2009, s. 55.

³⁰ Hesse-Biber & Leavy, 2007, s. 202 & 302.

I den här studien är det dels intressant att fånga upp generella tendenser, exempelvis hur många som känner till intersex, eller hur de uppskattar sin kunskapsnivå; frågor som lämpar sig för en kvantitativ metod som en enkätundersökning. Kort kan sägas att kvantitativ metod är något som går att behandla i siffror och jämföra och kvalitativ det som behandlas i text.³¹ För att besvara frågeställningen krävs emellertid även frågor som kan ta fram nyanser i respondenternas attityder till intersex.³² En större mängd frågor i enkäterna är därför ställda som öppna frågor med öppna svarsalternativ och har därmed en mer kvalitativ karaktär. Genom det här förhållningssättet till enkätundersökningen kommer en stor del av det material som genereras därigenom att vara kvalitativt analyserbart. Jag har därför valt en kvalitativ innehållsanalys som analysmetod av de svar jag fått in från enkätundersökningen, vilken diskuteras i nästa avsnitt.

I den här studien fungerar enkätundersökningen delvis också som en överblick före insamlingen av mer djupgående kvalitativa data.³³ De uppföljande frågorna kommer därför att bygga på en första analys av enkätundersökningens svar. De uppföljande frågorna ställs till de respondenter som i enkätundersökningen angivit att de kan tänka sig att besvara även uppföljande frågor. Det material som generaliseras härigenom kommer i huvudsak att vara kvalitativt eftersom frågorna ställs med öppna textsvar och på ett sätt som ämnar att öppna för resonemang och reflektion i textformat, hos respondenten. Genom att ställa uppföljande frågor tryggar jag också att mitt primärmaterial kommer att ha tillräckligt kvalitativt underlag för en kvalitativ analys.³⁴

2.2.1 Frågeformulärets utformning

Frågeformuläret inleds med opersonliga, enkla frågor, för att öka respondentens motivation att fullfölja enkäten då dessa går fort att besvara.³⁵ Hagevi & Viscovi menar att dessa istället ska placeras sist eftersom de är tråkiga och inte intresseväckande.³⁶ Då ungefär en tredjedel av frågorna i denna enkät är öppna frågor där respondenten själv fritt kan skriva textsvar, vilket ger nackdelen att enkäten kan uppfattas som tung att fylla i och därmed riskerar att generera färre svar samt

³¹ Trost & Hultåker, 2016, s. 18-19.

³² Harboe, 2013, s. 42.

³³ Harboe, 2013, s. 39.

³⁴ Trost & Hultåker, 2016, s. 23.

³⁵ Harboe, 2013, s. 70.

Hagevi, Magnus & Viscovi, Dino, 2016, *Enkäter: att formulera frågor och svar*, 1 uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 75.

³⁶ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 152.

riskerar internt bortfall, alltså att en eller flera frågor inte besvarats.³⁷ motiverar det därför i större grad att inleda med enklare frågor, varpå detta val gjorts. Hagevi & Viscovi menar även att öppna frågor, alltså frågor utan fasta svarsalternativ, bör undvikas inledningsvis eftersom de kan uppfattas som tunga, och den aspekten har jag valt framför att de ska vara intresseväckande.³⁸ De inledande frågorna har nämligen fasta svarsalternativ bortsett från ett par som är öppna frågor med en begränsad mängd möjliga svar, vilka dessutom tillhör kategorin ”faktafrågor”, varpå dessa bör uppfattas som enkla att fylla i.³⁹ Anledningen att enkäten utformats med en relativt stor andel öppna frågor med fria textsvar är för att jag velat ställa frågor som har möjlighet att generera lite mer reflekterande svar eftersom denna undersökning inte är kvantitativ i dess ”ursprungliga” mening och jag i huvudsak är ute efter att samla in kvalitativt (analyserbart) material. Öppna frågor ger mig nämligen möjlighet att blottlägga exempelvis oväntade föreställningsramar. För att ändå ge ett ”lätt intryck” har enkäten hållits relativt kort. Den är gjord för att den ska gå relativt snabbt att besvara med ”få” frågor.⁴⁰ Andra aspekter som jag försökt efterleva är att ställa frågorna neutralt,⁴¹ undvika dubbelfrågor, att använda allmänt språk och facktermer som används med hänsyn till respondenternas arbete.⁴² Jag har också använt en kombination av ”faktafrågor” och ”attitydfrågor” utifrån att detta hjälper mig att besvara min frågeställning.⁴³

Svarsalternativen är ordnade utifrån en kombination av svarslistor, graderade svar och dikotoma svar samt möjlighet till kommentarer, vilket kan öka svarsfrekvensen samt minska risken för internbortfall.⁴⁴ Med frågor med fasta svarsalternativ har jag möjlighet att enklare jämföra resultaten, även fast jag tvingar in respondenten i fasta kategorier, vilket jag anser fungera i kombination med de öppna frågorna.⁴⁵

Att jag inte gav någon beskrivning av intersex i enkäten eller det tillhörande följebrevet var en avvägning jag gjorde utifrån att jag vill vara så neutral som möjligt i mina egna ståndpunkter gällande intersex gentemot respondenterna. Detta är inte minst viktigt utifrån att jag avser

³⁷Hagevi & Viscovi, 2016. s. 152.

³⁸ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 82 & 154.

de öppna frågorna inledningsvis var av karaktären att de var tydliga och endast krävde ett ord eller en rads svar.

³⁹ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 83.

⁴⁰ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 159 & 85.

⁴¹ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 71-74.

⁴² Hagevi & Viscovi, 2016. s. 64.

⁴³ Harboe, 2013, s. 67.

⁴⁴ Harboe, 2013, s. 71-74.

⁴⁵ Harboe, 2013, s. 57.

Hagevi & Viscovi, 2016. s. 82.

undersöka respondenternas egna attityder till intersex. Då min utgångspunkt är att intersex till stort är definierat av medicinsk diskurs, och min teori är tydligt kritisk till detta, riskerar jag att uppfattas som radikal, vilket diskuteras ytterligare i avsnittet ”Litteraturöversikt och forskningsläge”, där psykologen Katrina Roen påpekar att de åsikter som inte passar normen ofta upplevs som mer radikala.⁴⁶ Det här har varit en övervägning mellan å ena sidan att genom att inte ge en introduktion till begreppet, att respondenterna kan uppleva att de kanske förväntas känna till begreppet och kanske därför svarar oärligt, och å andra sidan, om jag gav en introduktion, att jag kan upplevas som oneutral i frågan vilket kan göra att respondenten känner sig ifrågasatt eller tvärtom svarar för att bekräfta min tes, vilket kan påverka både svarsfrekvensen samt ärligheten i deras svar. Neutralitet i frågan gentemot respondenterna har prioriterats.

2.2.2 Följebrev

När enkäten skickades ut mailade jag med ett följebrev där jag inledningsvis presenterade mig och beskrev mitt syfte med undersökningen för att undvika missförstånd och öka tydligheten. Jag beskrev vidare varför personen valts ut, att den inte kommer att kunna identifieras i den färdiga uppsatsen, att deras deltagande är frivilligt samt värdet av att respondenten svarar, och bifogade mina kontaktuppgifter.⁴⁷ Jag valde också att nämna hur lång tid enkäten beräknas ta att fylla i, även om det är svårt att beräkna. Eftersom enkäten är gjord för att inte vara eller uppfattas som för tidskrävande så ansåg jag att detta var värt att nämna.⁴⁸

2.2.3 Påminnelser

Efter cirka två veckor skickades påminnelser ut till samtliga. Detta skrevs kortfattat och liknade det första följebrevet. Påminnelsen innehöll inte någon information om svarsdatum eftersom jag bedömde att det skulle kunna minska möjligheten till svar, i synnerhet då påminnelsen skickades i

⁴⁶ Roen, Katrina, 2004, ”Intersex embodiment: when health care means maintaining binary sexes”, *Sexual Health*, 1, s. 128-129.

⁴⁷ Eliasson, Annika, 2013, *Kvantitativ metod från början*, 3., uppdaterade uppl., Studentlitteratur, Lund. s. 42-43.
Harboe, 2013, s. 75-76.

⁴⁸ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 143.

semestertider.⁴⁹ Påminnelsens syfte var att motivera de som var tveksamma och uppmuntra dem som tänkt svara. Rubriken innehöll undersökningens namn samt information om att det gällde en påminnelse.⁵⁰

2.2.4 Uppföljande frågor samt följebrev

Martin Berg skiljer på två former av kommunikation via nätet. Den ena är *synkron* form, vilken sker i realtid, i chattar t.ex., vars språk präglas av en raphet i tempo. Den *asynkrona* formen av kommunikationen återfinns i bland annat e-post och, menar Berg, ger oftast uttryck för en mer genomtänkt, långsam, och reflekterad kommunikation.⁵¹ Berg menar att intervjuer alltså kan göras via e-post och lämpar sig för mer djuplodande beskrivningar av det som studeras.⁵² Berg utmanar vidare den uppdelning mellan offline och online vars distinktion ofta bygger på antaganden om att kommunikationen offline är mer ”verklig” än online.⁵³ De uppföljande frågorna i den här undersökningen har jag därför valt att ställa via e-post. För att inte riskera att respondenten hoppar av under tiden har alla frågor ställts på samma gång.⁵⁴ En annan motivering till den här metoden framför intervjuer per telefon eller via möte är också att jag, genom att ställa frågorna online också undviker att aspekter som kön, ras etcetera hos mig som forskare påverkar deltagaren, vilket ligger i linje med den innehållsanalys jag ämnar göra där fokus läggs på forskarens roll.⁵⁵

I de uppföljande frågorna har endast öppna frågor ställts. Detta kräver mer av svarspersonen men eftersom dessa frågor endast skickas till dem som angett att de kan tänka sig detta har de också ett annat intresse för att svara.⁵⁶ För att inte riskera att uppgiften upplevs som allt för betungande påtalade jag i följebrevet till de uppföljande frågorna att respondenten kan använda det utrymme de känner att de behöver.

⁴⁹ Ejlertsson, Göran, 2014, *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*, 3. [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund. 119.

⁵⁰ Trost & Hultåker, 2016, s. 120-121.

⁵¹ Berg, Martin, 2015, *Netnografi: att forska om och med internet*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 92.

⁵² Berg, 2015, s. 101.

⁵³ Berg, 2015, s. 25.

⁵⁴ Berg, 2015, s. 102-103.

⁵⁵ Phellas, Constantinos N, 2000, ”Cultural and sexual identities in in-depth interviewing”, i Truman, Mertens & Humphries, (red.), *Research and inequality*, UCL Press, London, s. 52.
Hesse-Biber & Leavy, 2007, s. 314.

Bengtsson, Mariette, 2016, ”How to plan and perform a qualitative study using content analysis”, *NursingPlus Open*, vol. 2, s. 8-9.

⁵⁶ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 86.

2.3 Kvalitativ induktiv innehållsanalys

Svaren på enkätundersökningen samt de uppföljande frågorna kommer att analyseras med en kvalitativ induktiv innehållsanalys. Den här metoden går ut på att identifiera och gruppera kategorier som jag finner i materialet, vilka alltså kommer att sammanställas i textformat, presenterat i teman. Den induktiva analysen innebär att jag analyserar svaren så objektivt som möjligt, där min teori inte kommer in förrän kategoriseringen av vad texten innehåller är gjord. Att identifiera teman objektivt och systematiskt ökar trovärdigheten i undersökningen. Detta till trots är det värt att poängtera att min undersöknings ringa omfång och urval innebär att jag inte utgår från att mina resultat utgör en slags sanning, poängen är snarare att undersöka tendenser och olika perspektiv. Då en kvalitativ analys ger mig möjlighet att fånga in nyanser och attityder i kombination med undersökningens ringa omfång anser jag detta fördelaktigt i förhållande till en kvantitativ metod, som går ut på att jämföra de den framtagna statistiken, då en sådan inte skulle ge mig tillräckligt intressanta resultat utifrån undersökningens storlek.⁵⁷

Bengtsson presenterar fyra steg i den kvalitativa innehållsanalysen. 1: *dekontextualisering*: att gruppera och tematisera innehållet. 2: *rekontextualisering*: att undersöka om all text svarar på frågeställningen, annars bör den lämnas. 3. *Kategoriseringen*: Här identifieras teman och kategorier. 4. *Sammanställningen*: Presenterar en summering av teman/underteman och kategorier. Eftersom mitt material i huvudsak utgörs av svaren från en enkätundersökning, där många frågor ger information om hur stor andel av respondenterna som tycker det ena eller andra, kommer en första presentation av undersökningens resultat att bygga på en sammanställning som bygger på neutralitet och objektivitet från mitt håll där den induktiva analysen lämnas. Jag avser som första steg därför att presentera en sammanfattning av både enkätundersökningen samt de uppföljande frågornas resultat, där jag kommer att använda mig av även siffror och andelar för att ge läsaren en så rättvis och tydlig bild som möjligt av resultaten. Det här motiveras utifrån att det ligger i linje med den kvalitativa innehållsanalysen då Bengtsson understryker att det är av stor vikt att forskaren förhåller sig neutralt till resultaten i en kvalitativ analys.⁵⁸ Efter en sådan sammanställning av undersökningens resultat är syftet att läsaren ska ha fått en tydlig och objektiv bild av vad resultaten visar. Därför diskuteras också samtidigt resultaten utifrån hur frågornas utformning eventuellt påverkat resultaten i en eller annan riktning. Av anledningen att jag avser presentera resultaten

⁵⁷ Bengtsson, 2016, s. 8-10 & 13.

⁵⁸ Bengtsson, 2016, s. 11-12.

neutralt har jag också valt att systematiskt redovisa alla frågors svar och därför utgår jag från de teman som enkätens frågor är uppdelad utifrån i den initiala sammanställningen.

När en första presentation av undersökningens resultat presenterats kommer jag att analysera dessa med min teori. Det är först i detta skede som jag kommer att använda Bengtssons fyra steg, varav de tre första fungerar som en sorteringsmetod för mig. När alla teman sammanställts induktivt presenteras och analyseras resultatet med min valda teori. Det induktiva angreppssättet är valt eftersom jag genom min teori kan riskera att ”övertolka” materialet i teorins riktning. Jag kommer i mitt teoriavsnitt att argumentera för att användandet av den valda teorin delvis utgår från att den är medvetet kritisk med avsikt att stå i kontrast och belysa intersex ur andra håll än de normativa. Hade jag valt ett deduktivt angreppssätt då teorin användes redan i sorteringen och tematiseringen av materialet, hade resultaten därför riskerat att bli alltför subjektiva, vilket hade påverkat undersökningens trovärdighet.⁵⁹ Det är också ett sätt att minska min egen påverkan på resultaten, och förhålla mig kritisk till min egen roll, vilket är en viktig del av innehållsanalysen.⁶⁰

Bengtsson menar att det inte finns några etablerade kriterier kring hur stor urvalsgruppen eller informanterna måste vara för att vara analyserbar med innehållsanalys eller hur mycket text som samlas in. För en undersökning i den här kontexten fungerar därför innehållsanalys även om jag skulle få in få svar. Bengtsson menar vidare att innehållsanalys kan användas på all typ av skriven text, oberoende av vart detta material kommer från, vilket också Göran Bergström och Kristina Boréus hävdar. Således lämpar sig metoden att använda i samband med både enkätundersökning samt uppföljande frågor, även om de inte får många svar.⁶¹

En tydlig begränsning med innehållsanalysen är dock att den tenderar att visa på det uttalade snarare än det outtalade. En diskursanalys hade utifrån den aspekten fungerat bättre med min teori eftersom den fokuserar på det osagda, vilket kan vara ett tecken på att något exempelvis inte anses viktigt.⁶² En sådan metod hade dock riskerat att, hand i hand med teorin, att övertolka materialet. Eftersom jag avser undersöka attityder hos en viss grupp, och mitt syfte är att detta ska kunna ligga till grund för vidare forskning om utbildnings- och informationsinsatser så anser jag att teorin, om än viktig som en aspekt vilken jag anser att intersex bör lyftas ur i ett utbildningssammanhang, inte bör ta fokus bort från vad personerna i undersökningen faktiskt säger. Min avsikt är att undersöka

⁵⁹ Bengtsson, 2016, s. 9-10.

⁶⁰ Bengtsson, 2016, s. 8 & 14.

⁶¹ Bengtsson, 2016, s. 10.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2012, ”Innehållsanalys”, i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 50.

⁶² Bergström & Boréus, 2012, s. 81.

attityder för att detta påverkar intersexpersoner och att lyfta dem ur ett queerperspektiv, men att faktiskt också visa vad någon säger, inte bara konstatera att det är eller inte är problematiskt. Ji Young Cho och Eun-Hee Lee hävdar också att innehållsanalysen kan användas manifest eller latent, alltså att analysera ytan eller underliggande betydelser. Det styrker min användning av att använda induktiv innehållsanalys för att visa på tendenser generellt men att också anlägga en kritisk teori, då analysmetoden är lämplig för data som kräver ett visst mån av tolkning.⁶³

En annan aspekt är att innehållsanalysen tenderar att vara okänslig för de kontexter som undersökningen genomförs i.⁶⁴ Bortsett från min egen roll i undersökningen och hur jag eventuellt kan påverka respondenterna och därmed resultaten, är det svårt att väva in och analysera aspekter kring den kontext som respondenterna befinner sig i. Att göra det, hävdar också Bengtsson, kan påverka både processen och resultaten i mindre trovärdig riktning.⁶⁵ Jag kommer därför anamma forskarens roll som beskriven i innehållsanalysen, där fokus läggs på min egen position och påverkan på resultaten, till vilka jag ämnar förhålla mig kritisk.⁶⁶

2.4 Sekundärmaterial

Som sekundärmaterial har rapporter och undersökningar från människorättsorgan- och organisationer använts för att belysa de människorättskränkningar som intersexpersoner idag utsätts för samt bristen på rättsligt skydd. Här förekommer också konventioner om mänskliga rättigheter samt medicinska rapporter. Dessa har i huvudsak använts i inledningen men förekommer även under avsnittet ”Litteraturöversikt och forskningsläge”.

2.5 Forskningsetiska bedömningar

Den här undersökningen innehåller både enkäter och uppföljande frågor, och är således beroende av

⁶³ Cho, Ji Young & Lee, Eun-Hee, 2014, ”Reducing Confusion about Grounded Theory and Qualitative Content Analysis: Similarities and Differences”, *The Qualitative Report*, vol. 19, no. 32, Article 64, s. 4-5.

⁶⁴ Bergström & Boréus, 2012, s. 88.

⁶⁵ Bengtsson, 2016, s. 13.

⁶⁶ Bengtsson, 2016, s. 8-9.

frivilliga personers deltagande. För att säkerställa att undersökningen lever upp till krav på etik gällande anonymitet och frivilligt deltagande samt informerat syfte med undersökningen har jag lagt vikt vid att delge den informationen i min kontakt med respondenterna.⁶⁷

I följebrevet angavs att endast jag kommer att veta vilka som svarat på enkäterna, vilket däremot inte stämmer då jag inte har tillgång till den informationen då de svarar anonymt, bortsett från de fall där personen själv angett sina kontaktuppgifter i samband med att de angett att de kan tänka sig att svara på uppföljande frågor. Detta kan betraktas som felaktig information. Däremot kan informationen också betraktas som en extra försiktighetsåtgärd i de fall en person anger information som av en eller annan anledning kan kopplas till dess roll i en verksamhet vilket gör det uppenbart för mig vem denne är. Detta blir därför å andra sidan också ett sätt att tillgodose kravet på konfidentialitet, vilket innebär att deltagare inte ska kunna identifieras av utomstående.⁶⁸

⁶⁷ Bengtsson, 2016, s. 10.

Ejlertsson, 2014, s. 32.

Vetenskapsrådet, *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011, s. 67-68.

⁶⁸ Ejlertsson, 2014, s. 32.

3 Teori

För att förstå attityder till intersex hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom olika samhällsinstitutioner hävdar jag att detta måste förstås ur fler aspekter än bara kön, vilket intersex definitionsmässigt syftar till. Kön existerar inte i ett vakuum, som något som bara är, utan är, vill jag hävda, något som tolkas och är därmed oseparatorbart från andra saker i samhället, såsom exempelvis idéer om genus, relationer och samhällets funktioner. Det betyder också att uppfattningen om vad som tolkas som manligt och kvinnligt, de två kön/genuskategorier som oftast används, och vilka funktioner dessa förväntas ha i en mindre eller större samhällelig kontext, varierar mellan just olika (samhälls)kontexter. Att väva in alla aspekter i analysen kommer naturligtvis inte vara möjligt. Mitt teoretiska perspektiv kommer därför i första hand att fokusera på kön/genus och sexualitet. Den teori som tar dessa kategorier i beaktande på ett bra sätt är queerteori.

Queerteori utgår kortfattat från att kön och genus är sammanvävda och är kategorier som är högst subjektiva. Queer betyder ungefär ”across” och en viktig del av queerteori är att utmana stabila binära motsatskategorier.⁶⁹ Queer som teori utgår från USA och homosexualitetsforskning (Lesbian and Gay Studies) samt (lesbisk) feministisk forskning vilket i sin tur har sin grund i aktiviströrelser för hbtq-rättigheter.⁷⁰ Queerteori kan dock ses som ett sätt att gå bortom dessa begrepp och delvis dekonstruera dem.⁷¹ Detta betyder dock inte att queeteorin underminerar det faktum att diskriminering etcetera kan ske på basis av kategoriserande.⁷² Patricia Elliot menar att det istället handlar om att omstörta dominerande former av identiteter, inte att inte erkänna dem eller förtryck som bygger på dem.⁷³ I Sverige har queerbegreppet kritiserats för att sakna kopplingen till sexualitet⁷⁴ och begreppet queer kan här sägas fokusera på ett slags kritiskt förhållningssätt till det normala och används som ett redskap för att ifrågasätta det som ses som sanningar i samhället.⁷⁵

⁶⁹ Sedgwick, Eve Kosofsky, 1994, *Tendencies*, [New ed.], Routledge, London, s. xii.

Marinucci, Mimi, 2010, *Feminism is queer: the intimate connection between queer and feminist theory*, Zed, London, s. 34.

⁷⁰ Ambjörnsson, Fanny, 2016, *Vad är queer?*, 2. utg., Natur & kultur, Stockholm, s. 22-24 & 36.

⁷¹ Sedgwick, 1994, s. xii.

⁷² Marinucci, 2010, s. 35.

⁷³ Elliot, Patricia, 2010, *Debates in transgender, queer, and feminist theory: contested sites*, Ashgate Pub., Farnham, Surrey, England, s. 27.

⁷⁴ Ambjörnsson, 2016, s. 190.

⁷⁵ Ambjörnsson, 2016, s. 15-16.

Även om uppfattningar om kön och genus är kontextburna så menar jag att genom att använda queerteori så kommer viktiga aspekter av hur de här kategorierna/fälten hänger samman att belysas, vilket är viktigt för att förstå situationen för intersexpersoner runt om i världen, på ett övergripande plan. Teorin bör också förstås som en kritisk blick som jag menar är nödvändig i just *den övergripande* diskursen kring intersex vilken definieras av medicinen och medicinska perspektiv och röster. Jag hävdar att det idag är svårt att närma sig frågan, som blivit en medicinsk fråga, utifrån perspektiv som inte är radikalt ifrågasättande av medicinen. Diskussioner om intersex måste i någon mån förhålla sig till medicinsk diskurs och perspektiv. Ett radikalt motsatt perspektiv, behövs, menar jag, eftersom, frågan ägs av medicinen vars makt och beslut idag påverkar intersexpersoners kroppar. Att förhålla sig radikalt kritiskt till detta innebär i dessa sammanhang att öppna upp för möjligheten att det går att betrakta intersex ur helt andra perspektiv, även perspektiv som inte är just queerteoretiska men däremot icke-medicinska. Detta kommer tydligare att diskuteras i avsnittet tidigare forskning där det framgår att queerteoretiska perspektiv i kritik av och i dialog med det dominerande medicinska perspektivet, dominerar vad som är en polariserad debatt om intersex idag.

Jag kommer kort sammanfattat att använda mig av queerteori utifrån Judith Butler. Som teoretiskt begrepp kommer jag att använda mig av *den heterosexuella matrisen*.

3.1 Judith Butler

En av de mest tongivande samtida queerteoretikerna är Judith Butler. Hen kritiserar uppfattningen att det finns en slags natur och något naturligt som existerar utanför det skapade; det sociala och språket. Butler menar istället att genus och kön inte kan skiljas åt eftersom det vi uppfattar som kön läses genom vad vi uppfattar som genus.⁷⁶ Allt är dock inte diskursivt skapat, menar Butler, men det finns inget som är en ren utgångspunkt.⁷⁷ Genus som något socialt konstruerat är varken mer eller mindre konstruerat, naturligt eller fixerat än kön.⁷⁸ Kön är alltså inte heller statiskt utan en process där det materiella får sin betydelse, alltså att kön materialiseras, genom upprepande av normer

⁷⁶ Butler, Judith, 1993, *Bodies that matter: on the discursive limits of "sex"*, Routledge, New York. s. 4-6.

Butler, Judith, 2007 [1999], *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*, Routledge, New York, s. 8.

⁷⁷ Butler, 1993, s. 8-9.

⁷⁸ Butler, 2007, s. 11.

under tid. Det är alltså inte så att det inte finns ett handlande subjekt, eller att det inte finns något som existerar utanför (före) diskursen, men detta utanför är inte något absolut som går före diskursen. Att hävda att något antingen är socialt eller av naturen givet, är att också argumentera utifrån essentialistiska grunder, menar hen.⁷⁹ Det finns ingen makt som bara existerar och agerar, utan det formas genom återupprepat handlande. Återupprepat skapar under tid normer, det finns ingenting som från början existerar och sedan genom återupprepning inpräntas i vår uppfattning och befästs om något som naturligt, utan detta skapar så att säga sig självt genom att, ungefär, imitera.⁸⁰ Genus kan därför inte förstås som enbart kulturellt konstruerat och som sedan i princip ”lagts ovanpå” en slags yta av materia, vilken är begriplig endast som ”kroppen” eller dess tilldelade kön. Eftersom kön förstås inom det normativa kan kroppen eller materia inte föreställas särskilt från materialiserande av normen.⁸¹

Genus som praktik är därför inte helt bestämd, utan instabil, även om den är tvingande, de flesta lever inte upp till de ideal av genus som förväntas av dem, hävdar Butler.⁸² Även hegemonisk heterosexualitet måste konstant upprepas genom imitation av densamme för att behålla sin status som naturligt och norm.⁸³ Inte heller sexualitet kan därför enligt Butler förstås som varken naturligt eller socialt.⁸⁴ Det är begränsat. Begränsningen utgörs delvis av vad som kan vara svårt att föreställa sig.⁸⁵ I min tolkning av Butler blir det därför ointressant om något är ”helt konstruerat” eller ej eftersom ingenting existerar i ett vakuum. Den dekonstruktion av identitetskategorier som hen förespråkar, tolkar jag därför som ett sätt att visa på de begränsningar vi har och som en möjlighet att tänka annorlunda.

Även om Butler talar i huvudsak i termer av diskurser när hen talar om det konstruerade, menar hen också att språket och makten inte enbart finns inom diskurser utan kan också ses utifrån begreppet *performativitet*. Performativa handlingar är former av auktoritär talhandling, och binder makten. Performativa handlingar är ett utövande och befästande av makt och befäster något som sant⁸⁶.

Gällande hur diskurser reproducerar normer kring kroppar och genom vars upprepande

⁷⁹ Butler, 1993, s. 1-2 & 7-8.

⁸⁰ Butler, 1993, s. 108-109 & 225.

⁸¹ Butler, 1993, s. 2.

⁸² Butler, 1993, s. 231.

⁸³ Butler, 1993, s. 125-126 & 237.

⁸⁴ Butler, 1993, s. 8.

⁸⁵ Butler, 1993, s. 94-95.

⁸⁶ Butler, 1993, s. 224-225.

materialiserar kroppar och kön, menar Butler vidare att för att kroppen ska bli könad krävs att det maskulina och det feminina återupprepas i något varierade former och samtidigt befäster ett utanförskap; det som inte upprepas utan det som istället utesluts. Normer kring vad vi tolkar som manligt och kvinnligt (kön) skapas därför både genom upprepning och genom utestängning.⁸⁷ Det är inte heller, vilket är viktigt att påpeka, universellt vad som hamnar innanför det normativa och inte. Att termen ”kvinna” inte kan vara deskriptivt, menar Butler, är själva grunden till dess politiska effektivitet. Därför, bör vi åberopa och använda kategorin och samtidigt ifrågasätta den och vad termen exkluderar.⁸⁸ De identitetskategorier som använts för förtryck är extra viktigt att använda för att kunna omformulera dess innehåll och värde, hävdar hen. Identitetskategorier har ett analytiskt värde.⁸⁹

Häri finner vi också varför Butler anser att queerteori bör förstås som kritisk mot normen och alltid föränderlig. Det intressanta, menar hen är att undersöka hur begränsningar gällande vad vi kan eller inte kan vara (exempelvis sexuellt) etableras och vilka möjligheter det finns att omarbete dessa begränsningar inom sina egna termer.⁹⁰ Vidare menar Butler att det ligger i själva termen därför att kritik mot det queer också måste existera jämsides. Kan det finnas exkluderingar och utanförskap i maktdiskursen som faktiskt inte alltid är en missgynnad position? För vilka är den queera identiteten (om en så vill) tillgänglig historiskt och idag? och för vilka kan en sådan identitet stå i konflikt med tillhörighet till andra identiteter?⁹¹ Sett utifrån att queerrörelsen generellt varit väldigt vit och i Sverige bestått mycket av högutbildade, är den här självkritiken relevant. Butler frågar också: vilkas bakgrund och perspektiv raderas genom användandet av denna term? Detta betyder, att för att kunna behålla sin utmanande position, så måste begreppet alltid vara flytande och förändra sin egen innebörd. Det betyder att den också måste kunna ge avkall för andra termer som fungerar bättre i framtiden. Begreppet queer måste också få ägas av olika ”grupper”. En mer samtida användning av begreppet, påpekar hen, används kanske mest av en yngre generation, oftast vita personer, och de får inte äga begreppet själva, hävdar hen. Det positiva med att begreppet ägs av flera och är brett, och ständigt kritiserats och revideras, är också att detta möjliggör för att

⁸⁷ Butler, 1993, s. 187-188.

⁸⁸ Butler, 1993, s. 207 & 221-222.

⁸⁹ Butler, 1993, s. 123 & 168.

⁹⁰ Butler, 1993, s. 96.

⁹¹ Butler, 1993, s. 227.

Butler, 2007, s. 19.

koalitioner kan byggas politiskt mellan exempelvis, olika feministiska och antirasistiska grupper. En term, poängterar hen, kan aldrig helt beskriva dem vilka den ämnar representera.⁹²

Butlers teorier kring kön, genus, språk, makt och sexualitet vävs samman i *Den heterosexuella matrisen*. Genom en heterosexuell förståelseram måste det finnas endast två statiska kön, uttryckta genom ett manligt eller kvinnligt genus. Dessa är varandras motpoler och sexuella begär kan endast riktas mellan dessa två motsatspoler. I heterosexualiteten, menar Butler, finns även en inbyggd genushierarki. *Den heterosexuella matrisen* är ett sätt att diktera dessa villkor inom vilka kön, kroppar och begär (sexuella) förstås som naturliga och statiska. Dessa villkor som matrisen dikterar, krävs, hävdar Butler, för att kroppar ska vara sammanhängande och begripliga.⁹³ Genus och sexualitet kan inte helt skiljas som två kategorier, utan bör förstås ha ett komplext samband, men det är för den delen inte heller samma.⁹⁴

⁹² Butler, 1993, s. 227-230.

⁹³ Butler, 2007, s. 208(6).

⁹⁴ Butler, 1993, s. 238-241.

4 Litteraturöversikt och forskningsläge

Vilket kort nämnts i teoriavsnittet så är intersex som forskningsfält dominerat av medicinsk forskning. De medicinska perspektiven är naturligtvis blandade men utgörs till allra största del av forskning kring olika typer av diagnoser, hur korrigerande bör utföras i manlig eller kvinnlig riktning, samt vilken typ av könsidentitet barnet bör ha och hur detta ska väljas.⁹⁵ Medicinska röster och perspektiv är i många sammanhang, som i Sverige, även väldigt starka vad gäller påverkan på den allmänna uppfattningen och påverkar intersexpersoners liv. Av denna anledning har också ett forskningsfält kring intersex som fokuserar på att utmana den generella medicinska uppfattningen om binära kön växt fram i dialog med och i kritik av det dominerande medicinska perspektivet.⁹⁶ Forskningsfältet kring intersex är därför polariserat. Sett utifrån att intersex dominerats av medicinsk forskning har också den debattliknande forskningen kommit att handla om och fokusera mestadels på de medicinska ingreppen mot intersexpersoner, som oftast är barn, och rätten till kroppslig integritet och samtycke. Slutligen, har detta också lett till en del forskning om alliansbyggande och aktivism.

Min forskningsöversikt kommer därför att kretsa kring dessa teman. Forskningsöversikten kommer vidare att utgå från intersex och mänskliga rättigheter vilket innebär att den till största del kommer att bestå av kritiska röster mot den traditionella medicinska synen på intersex och kön, då den utgörs i huvudsak av forskare som problematiserar samhällets syn på kön/genus och de effekter dessa får för intersexpersoner. Jag avser dock ta upp nyanser och kontrasterande positioner i den mån dessa går att finna inom fältet intersex och mänskliga rättigheter. Eftersom intersexforskningen dominerats av USA kommer jag att ta upp tongivande forskare indelade utifrån tematiska underrubriker. Två sektioner utgår sedan från mänskliga rättigheter samt svensk kontext specifikt.

⁹⁵ I min tidigare uppsats undersökte jag den svenska medicinska diskursen kring intersex, både under 00-talet och en tidigare period under 60-talet, vilket också styrker denna generalisering kring det medicinska forskningsläget.

⁹⁶ Dreger, Alice D. & Herndon, April M., 2009, "Progress and Politics in the Intersex Rights Movement: Feminist Theory in Action", *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, vol. 15, no. 2, s. 203-204.

4.1 Tidigare internationell forskning

Socialpsykologen Suzanne Kessler var banbrytande med sin undersökning 1990 där hen intervjuade sex medicinska experter på intersex⁹⁷. Kessler finner att de sammantaget utgår från att genus är socialt och att det är de yttre genitalierna som måste modifieras och se och fungera normalt när barnet nått vuxen ålder för att ingreppen ska anses vara lyckade.⁹⁸ 1998 publicerade sedan Kessler ”Lessons from the Intersexed”, som bygger på dessa intervjuer.⁹⁹ Kessler presenterade då att medicinens (vid denna tidpunkt) vilja att operera inte utgår från barnens behov utan snarare på en tro att binära kön är en social nödvändighet, trots att det finns bevis för att ingrepp kan ge dåliga resultat.¹⁰⁰ Detta, argumenterar hen för, utgår från kulturella föreställningar om genus och genitalier, där yttre faktorer avgör.¹⁰¹

Tidigare forskning som haft stort inflytande är biologen Anne Fausto-Sterlings banbrytande artikel *The Five Sexes: Why Male and Female Are Not Enough*, (1993) där hen diskuterar intersex både historiskt och kulturellt och bland annat noterar det faktum att intersexpersoner inte opererades före 1960-talet samt drömmer om en värld där variation hyllas.¹⁰² 1985 skrev hen *Myths of Gender: Biological Theories about Women and Men*, där hen grundligt diskuterar hur både hjärna, gener och hormoner fungerar för att slå hål på myter kring kvinnlig underlägsenhet.¹⁰³ Alice Domurat Dreger undersökning av den biomedicinska behandlingen av hermafroditer i Frankrike och Storbritannien under sent 1800-och tidigt 1900-tal har också varit inflytelserik.¹⁰⁴ Fausto-Sterling menar i genklang med Kessler att medicinens beslut kring kirurgi bygger djupa föreställningar om manlig och kvinnlig sexualitet (hetero) och genital kirurgi är kosmetisk och grundas i att uppnå sociala

⁹⁷ Kessler, Suzanne J., 1990, ”The medical construction of gender: Case management of intersexed infants”, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, vol. 16 no. 1, s. 4-5.

⁹⁸ Kessler, 1990, s. 16-19.

⁹⁹ Kessler, Suzanne J., 1998, *Lessons from the intersexed*, Rutgers University Press, New Brunswick, N.J., s. 13.

¹⁰⁰ Kessler, 1998, s. 74.

¹⁰¹ Kessler, 1998, s. 12.

Studien visar att medicinsk praxis kring intersex vid denna tiden utgick från teorier om genus som utgår från att könsidentitet är föränderligt uppemot arton månaders ålder, teorier som myntades först av John Money, J. G. Hampson, och J. L. Hampson 1955 och utvecklades 1972 av Money och Anke A. Ehrhardt. Kessler, 1998, s. 14.

¹⁰² Fausto-Sterling, Anne, Mars/April 1993, ”The Five Sexes: Why Male and Female Are Not Enough”, *The Sciences*, s. 22-24.

¹⁰³ I huvudsak s. 13-123, Fausto-Sterling, Anne, 1985, *Myths of gender: biological theories about women and men*, Basic Books, New York.

¹⁰⁴ Dreger, Domurat Alice, 1998, *Hermaphrodites and the medical invention of sex*, Harvard University Press, Cambridge, Mass, s. 10.

resultat.¹⁰⁵ Sterling poängterar också att mellan 30 och 80 procent som genomgår genital kirurgi genomgår mer än en operation, även om dessa också kan leda till fysisk skada på kroppen.¹⁰⁶ Iain Morling argumenterar för att Kesslers verk (1990) och Fausto-Sterlings (1985) under en 5-årsperiod lyckats förändra hur kritiker talar om intersexbehandlingar, från att hävda att de var fel ur en feministisk synvinkel till att handla mer om att intersex som kategori är värt erkännande i sig självt.¹⁰⁷

4.2 Intervjustudier

En kvalitativ studie med ostrukturerade intervjuer med tre intersexpersoner kring deras erfarenheter har gjorts i Nya Zeeland.¹⁰⁸ Resultaten visar att de saknat information om vad som hänt dem men under tiden funnit den på egen hand, att de känt sig annorlunda som barn och att de accepterat sig själva bland annat med hjälp av samtalsstöd samt kontakt med andra intersexpersoner, vilket gjort att de känt sig normala samt stärkta.¹⁰⁹

Sharon E. Preves har gjort en intervjustudie med intersexpersoner i Nordamerika. Även om argumenten för barnens bästa ofta är att de socialt blir bäst anpassade om de opereras, så är Preves slutsats efter sin studie att korrigerande kirurgi inte är det bästa för barnen och deras familjer, och att det tvärtom upplevs som förnedrande. Studien består av djupintervjuer med 41 vuxna intersexpersoner, vilka noterbart var övervägande vita medelklass och högskoleutbildade, vilket inte bör betraktas som en representativ grupp. Att det finns så lite liknande forskning, som Preves noterar, gör att den homogena grupp hen kommit i kontakt med förefaller mer förståelig som urval.¹¹⁰ Studien som MacKenzie et al. genomfört visar också hur svårt det kan vara att få informanter till kvalitativa undersökningar.

Katrina Karkazis, fyller i hens egna ord den lucka i forskningen som bygger på intervjuer

¹⁰⁵ Exempelvis: Fausto-Sterling, 2000, s. 48 & 80.

¹⁰⁶ Fausto-Sterling, 2000, s. 85-86.

¹⁰⁷ Morland, Iain, 2005, "The Injustice of Intersex: Feminist Science Studies and the Writing of a Wrong", in Anderson, Matthew (ed.) *Toward a Critique of Guilt: Perspectives from Law and the Humanities, Studies in Law, Politics, and Society*, vol. 36, s. 57.

¹⁰⁸ MacKenzie, Drew, Huntington, Annette & Gilmour, Jean A, 2009, "Understanding patient perspectives: "The experiences of people with an intersex condition: a journey from silence to voice", *Journal of Clinical Nursing*, vol. 18, s. 1775-1783.

¹⁰⁹ MacKenzie et al., 2009, s. 1778-1779.

¹¹⁰ Preves, Sharon E., 1998, "For the Sake of the Children: Destigmatizing Intersexuality," *The Journal of Clinical Ethics*, vol. 9, no. 4, s. 2-3 & 7.

med läkare för att förstå deras ståndpunkter. (hen menar att mycket forskning består av just textanalyser) och tar vid efter Kessler och Preves.¹¹¹ Karkazis undersökning bygger på över 53 djupintervjuer med läkare och forskare, vuxna intersexpersoner och föräldrar till intersexbarn,¹¹² i USA. Studien är en av de större i sitt slag och därför ett viktigt bidrag till intersexforskningen. Studien visar att det i USA är svårt för föräldrar att få stöd, att föräldrarna oftast upplever mycket stress kring beslutet, att många anser att sjukvården måste vara öppnare med information.¹¹³ Den visar också att kliniker upplever att det fattas uppföljande forskning kring intersexoperationer och att de efterfrågar riktlinjer samtidigt som många uttrycker oro för att dessa inte ska vara baserade på tillräcklig forskning, vara definitiva eller rent objektiva. Många kliniker menade också att det även finns en rädsla för uppföljande forskning utifrån att en del känner sig osäkra kring deras medicinska beslut.¹¹⁴

4.3 Kirurgiska ingrepp och rätten till kroppslig integritet

4.3.1 Medicinska beslut - heterosexistiska normer

Tongivande teoretiker inom fältet intersex och mänskliga rättigheter är överens om att den medicinska praxisen bygger på heteronormativa antaganden om sexualitet och kön/genus, och tillika maktdynamiker.¹¹⁵ Preves kritiserar att medicinen försöker radera kategorin intersex och att det som anses vara barnets bästa är att radera det som är annorlunda med dem. Hen menar att vikten av könandet vid födseln är en del av barnets möjlighet att ingå i en social värld.¹¹⁶ Julie Greenberg menar att behandlingarna är heterosexistiska och utgår från att det är viktigare för män att penetrera än reproducera och för kvinnor att bära barn och bli penetrerad av en man, även om deras sexuella

¹¹¹ Karkazis, Katrina, 2008, *Fixing sex: intersex, medical authority, and lived experience*, Duke University Press, Durham, N.C., s. 15.

¹¹² Karkazis, 2008, s. 17.

¹¹³ Karkazis, 2008, s. 183, 185-188 & 234.

¹¹⁴ Karkazis, 2008, s. 280-283 & 286.

¹¹⁵ Se bland andra Ammaturo, Francesca Romana, 2016, "Intersexuality and the 'Right to Bodily Integrity': Critical Reflections on Female Genital Cutting, Circumcision, and Intersex 'Normalizing Surgeries' in Europe", *Social & Legal Studies*, vol. 25, no. 5, s. 602.

¹¹⁶ Preves, 1998, s. 1-2.

njutning förstörs.¹¹⁷ Andra exempel är vikten vid att kunna kissa stående och det faktum att de flesta med ”otillräcklig penis” opereras till tjejer, även om det förstör barnets förmåga till reproduktion.¹¹⁸ Greenberg får medhåll av Alice Domurat Dreger och April M. Herndon, och Kessler samt Kristin Zeiler och Anette Wickström som noterar att fler intersexbarn ”opererats till tjejer” än killar överlag på grund av att det anses ”enklare” att skapa en vagina.¹¹⁹ Fokus ligger på yttre genitalier, vilket Zeiler och Wickström, samt Kishka-Kamari Ford hävdar att medicinens beslut kring kirurgi vilar på.¹²⁰

4.3.2 Brist på uppföljande långsiktig forskning

Argumenten för eller emot operationerna bygger ofta på att de utförs utan basis av forskning som styrker att det skulle vara barnets bästa.¹²¹ Många forskare lyfter bristen på uppföljande data eller forskning överlag som tydligt visar på att operationerna skulle ge vinning för barnet.¹²² Ford menar också att det därtill finns mycket som talar för motsatsen och att ingreppen på yttre genitalier därför är orättfärdiga och bör avskaffas helt.¹²³ Dreger och Herndon menar dessutom att detta lett till att många inom läkarvetenskapen runt millennieskiftet och framåt själva börjat kritisera den traditionella behandlingspraktiken.¹²⁴

¹¹⁷ Greenberg, Julie A., 2006, ”Intersex and Intrasex Debates: Building Alliances to Challenge Sex Discrimination” *Cardozo Journal of Law & Gender*, vol. 13, no. 101, s. 107.

¹¹⁸ Greenberg skriver också att klitoris har reducerats hos ”XX-intersexbarn” som samtidigt fått behålla sin reproduktiva förmåga och kan bär barn, vilket visar att yta och normer spelar in. Greenberg, 2006, s. 106.

¹¹⁹ Zeiler, Kristin & Wickström, Anette, 2009, ”Why do we perform surgery on newborn intersexed children? The phenomenology of the parental experience of having a child with intersex anatomies”, *Feminist Theory*, vol. 10, no. 3, s. 12.

Dreger & Herndon, 2009, s. 202.

Kessler, 1990, s. 21.

¹²⁰ Zeiler & Wickström, 2009, s. 11-12.

Ford, Kishka-Kamari, 2000, ””First, Do No Harm”-The Fiction of Legal Parental Consent to Genital-Normalizing Surgery on Intersexed Infants”, *Yale Law & Policy Review*, vol. 19, no. 2, Article 7, s. 469.

¹²¹ Ford, 2000, s. 469 .

¹²² Fausto-Sterling, 1993, s. 23.

Ford, 2000, s. 488.

Roan, 2004, s. 128.

¹²³ Ford, 2000, s. 469 & 488.

¹²⁴ Dreger & Herndon, 2009, s. 205.

4.3.3 Fullt informerat samtycke och rätten till kroppslig integritet

Enligt Greenberg finns det i princip tre övergripande ståndpunkter gällande behandlingspraxis; de som är emot operationerna, de som är för samt de ”i mitten”. De sistnämndas ståndpunkt är att föräldrar ska ha rätt till ett fullt informerat samtycke, att medicinen inte bör ha den makt över personers liv som de idag har, men att helt ta bort operationer vore fel med anledning av att det inte finns några studier som visar att en person som växt upp med genitalier som inte avläses som typiskt manliga eller kvinnliga inte kommer att utstå mindre psykologisk skada än ett barn som har modifierats.¹²⁵ Det sistnämnda argumentet fokuserar, liksom medicinen själva, på yttre genitalia och barnets sociala verklighet i relation till dess visuella kropp, men missar att varken föräldrar, eller barnen, idag är långt från att kunna anses få tillräcklig information för att ha ett fullt informerat samtycke.¹²⁶ Ford argumenterar vidare att beslutet varken utgörs av adekvat och tillräcklig information, det är inte heller frivilligt då information ofta undanhålls och det är inte ett kompetent beslut, i bemärkelsen att patienten uttrycker uppskattning för det.¹²⁷ Ford pekar också på att då ingreppen saknar rättsligt informerat samtycke, utgör detta ett ingrepp mot barnets kroppsliga integritet. Ford kritiserar vidare den rättsliga doktrinen kring att föräldrar anses som ett faktum kunna avgöra vad som är barnets bästa, vilket inte är rättsligt absolut.¹²⁸

Katrina Roen diskuterar vidare huruvida det sociala, t.ex. att barnet skulle kunna utsättas för eventuell mobbning, kan vara legitima skäl för operation av ett barn om det väger över den fysiska och psykologiska smärtan från upprepade ingrepp. Roen frågar också huruvida det är etiskt försvarbart att operera ett barn utifrån att föräldrarna vill det baserat på att de ska ha en god relation när barnet växer upp samt huruvida medicinen har ett ansvar att ifrågasätta sina egna beslut kring kirurgi som grundade på homo/queerfobiska fördomar.¹²⁹ Ford håller inte med om att barnens sociala verklighet skulle kunna vara giltiga argument eftersom kollektiva berättelser från intersexpersoner visar att genitalnormaliserande kirurgi utförd utan samtycke från patienten inte är fördelaktigt och att sådana argument ignorerar de som utsatts röster. Dessutom, argumenterar hen, måste medicinen leva upp till vissa etiska krav, bland annat kravet på ”oberoende fördel” för barnet,

¹²⁵ Greenberg, 2006, s. 104-105.

¹²⁶ Roen, 2004, s. 127-128.

¹²⁷ Ford, 2000, s. 487 & 474-475.

¹²⁸ Ford, 2000, s. 469, 474 & 478-479.

¹²⁹ Roen, 2004, s. 128.

vilket det alltså inte gör.¹³⁰ Även Amnesty poängterar att en vuxen persons omdöme angående barnet inte kan stå över barnets rättigheter under artikel 3.1. i Barnkonventionen som handlar om barnets bästa måste komma i första hand.¹³¹ De rättsliga argumenten och intersexpersoners egna röster till trots gör Roen en poäng i att ställa frågan: hur ska intersexpersoner få optimal vård i en könsbinär värld?¹³² Detta resonemang förs av bland andra Francesca Romana Ammaturo som diskuterar svårigheterna med att gå från en medicinsk diskurs till en människorättsdiskurs där ett problem är att barnets rätt till kroppslig integritet hamnar i skymundan av den så kallade ”nyttasynsättet” där läkare utgår från att de hanterar en krissituation.¹³³ Trots att Ford påpekat att operationerna inte följer kravet på ”oberoende fördel” för barnet av en rad anledningar, så är inte heller operationerna att betrakta som en nödsituation; det finns inget livshotande med en stor klitoris eller liten penis, det är istället, menar Ford, läkarna och föräldrarna som upplever en krissituation, men det är inte det för barnet, vilket läkare också erkänner, hävdar hen.¹³⁴ Annette Brömdal håller med och menar att när sjukvården är ”förvirrade” kring barnets kön så är de förvirrande kring barnets könsidentitet vilket upplevs som en krissituation.¹³⁵ Detta till trots, verkar det alltså enligt Ammaturo ändå vara svårt att lyfta argument om barnets rättigheter. Både Ammaturo och Roen visar därför hur svårt det är att framföra argument och skapa förändring i förhållande till medicinsk doktrin- och diskurs samt starka kulturella normer, och Roens frågor är i denna kontext att betrakta som relevanta. Utifrån rådande maktordningar och normer, vad ska vi göra för att faktiskt hjälpa de som berörs?

Iain Morland med flera gör också en poäng med att det inte finns en god eller ond sida, oavsett ståndpunkt¹³⁶ vilket också Karkazis undersökning visar på; att ingen kliniker som arbetar med detta har annat än barnets bästa som avsikt.¹³⁷ Dessutom, hävdar Morland, att argumenten som många kritiker åberopar, nämligen upprätthållandet av kroppslig integritet som den etiska måttstocken för medicinen.¹³⁸ oftast utgår från en dikotomisk uppfattning om den ”gamla

¹³⁰ Ford, 2000, s. 483 & 469.

¹³¹ Amnesty International, 2017, s. 10.

¹³² Roen, 2004, s. 127.

¹³³ Ammaturo, 2016, s. 603.

¹³⁴ Ford, 2000, s. 476-477.

¹³⁵ Brömdal, Annette, 2008, *Intersex: a challenge for human rights and citizenship rights*, VDM Verlag Dr. Müller, Saarbrücken, s. 36.

¹³⁶ Fausto-Sterling, 2000, s. 76.

Morland, Iain, 2008, ”II. Intimate Violations: Intersex and the Ethics of Bodily Integrity”, *Feminism & Psychology*, vol. 18, no. 3, s. 425.

¹³⁷ Karkazis, 2008, s. 267.

¹³⁸ Morland, 2008, s. 425.

behandlingen” som att handla om exteriör, yta, och kosmetik, och nya behandlingen (att vänta med operation) om interiör, djup och förkroppsligande. Morland argumenterar istället för att dessa modeller går samman inte minst för att det som kan kallas för kosmetisk kirurgi mycket väl kan handla om djup och interiör. Det finns således ingen tydlig skillnad i korrigerande av intersexpersoner och å andra sidan ”att leva med intersexvariationer” enligt Morland, eftersom distinktionen yta/interiör inte är tydlig. Det blir, i Morlands argumentation, således inte endast en fråga att normalisera barnen visuellt för att fungera socialt och psykologiskt. Det etiska problemet ligger istället i att du tvingas leva med en medicinsk korrigerande av det Morland benämner som intersexvariationer. Morland hävdar att det etiska motargumentet mot modifikation av intersexkroppar istället bör grundas i en lyhördhet, vilket skär tvärs genom distinktionen mellan interiör/exteriör, och bör alltså inte grundas på upprätthållandet av kroppslig integritet.¹³⁹

4.4 Intersexrörelsen och identitet

Forskning om intersexrörelsen bygger på det som Roen och Ammaturo var inne på, hur vi bygger allianser och samarbeten med medicinen vilket kommer till gagn för intersexpersoner. Dreger och Herndon har studerat framväxten av en intersexrörelse i USA och om hur vi kan lära oss av den feministiska forskningen.¹⁴⁰ I USA fokuseras mycket av arbetet mellan intersexpersoner, deras föräldrar och kliniker, vilket resulterat i en mer ”patient-centrerad modell”. Sådär ser det dock inte ut i Sverige, menar Erika Alm, vilket förtydligas i nästkommande sektion. Dreger och Herndon menar att intersexrörelsens framgångar delvis är beroende av framgångarna för hbtq-rörelsen. De hävdar att det idag finns en något större öppenhet i USA gentemot queera kroppar, vilket öppnar för intersexpersoner vars kirurgiska ingrepp historiskt motiverats av homo- och transfobi. De menar också att rörelsen växt med hjälp av media och intersexpersoners egna berättelser.¹⁴¹ Iain Morland menar också att den kritiska feministiska forskningen de senaste 25 åren haft betydande inverkan på intersexrörelsen.¹⁴² Greenberg håller med om analysen kring hbtq-rörelsen men menar också att den amerikanska intersexrörelsen är mindre enad idag än tidigare och att det finns tydliga splittringar

¹³⁹ Morland, 2008, s. 427-429.

¹⁴⁰ Dreger & Herndon, 2009.

¹⁴¹ Dreger & Herndon, 2009, s. 206-207.

¹⁴² Morland, 2005, s. 55.

mellan intersexaktivister och hbtq-aktivister.¹⁴³ Vissa aktivister är rädda för att intersex skulle få för lite utrymme i hbtq-rörelsen och att inkludering av ”i” endast blir symbolisk,¹⁴⁴ vilket resonerar med den svenska debatten där RFSL håller på att ta beslut om detsamma.¹⁴⁵ Greenberg hävdar ändå att rörelsen är starkast tillsammans och att lösningen är att forma allianser som bygger på det gemensamma målet att bekämpa diskriminering mot människor som inte passar in i köns/genusnormer.¹⁴⁶¹⁴⁷ Inte minst har den västerländska fem rörelsen mot kvinnlig omskärelse mycket gemensamt med intersexoperationerna, menar Greenberg.¹⁴⁸

Fausto-Sterling hävdar också, utifrån att genussystem och vad som anses normalt ständigt förändras, att vi i nuläget rör oss från en binär könsuppfattning. I europeisk och amerikansk kultur har vi traditionellt sett definierat två kön/genus menar hen, men detta håller på att förändras nu. Fausto-Sterling får medhåll av Karkazis som menar att få kliniker stödde den största amerikanska intersexorganisationen Intersex Society of North America (ISNA) öppet fram till nu.¹⁴⁹ Trots detta menar Roen att intersexaktivister och medicinen har svårigheter att mötas för produktiva samtal och föreslår en interdisciplinär dialog i framtiden. Roen hävdar att det är problematiskt att det idag anses ”politiskt” att arbeta mot operationerna, men inte att utföra dem, vilket hen menar att det ju är.¹⁵⁰ Svårigheterna för rörelsen, argumenterar Karkazis, ligger dock i att de alltid måste formulera sin kritik på medicinens villkor och språk (utifrån medicinens auktoritet).¹⁵¹ Karkazis hävdar att det argument som intersexrörelsen bör bemöta är läkares egna tro på att det de gör är av godo, att goda intentioner är lika med goda resultat. I detta ligger också att det (medialt) kanske inte är fruktfult att utmåla läkarna som en slags ond sida som utför stympning.¹⁵²

Dreger och Herndon menar att den omdiskuterade termen DSD (Disorders of Sex Development) som togs i bruk under konsensus-konferensen 2005, sjukdomsförklarar intersexpersoner, en stämpel som aktivister i många år kämpat för att få bort. De anser dock att termen har varit bra vad gäller för att bilda allianser mellan å ena sidan olika stödgrupper samt

¹⁴³ Greenberg, 2006, s. 101-102.

¹⁴⁴ Greenberg, 2006, s. 105.

¹⁴⁵ RFSL, RFSL:s Kongress 2016, ”Intersex, seniornätverk och funkisfrågor på agendan”, 7 Maj 2016, [hämtad 2017-08-07] tillgänglig: <https://www.rfsl.se>

¹⁴⁶ Greenberg, 2006, s. 102 & 117.

¹⁴⁷ Greenberg, 2006, s. 109.

¹⁴⁸ Greenberg, 2006, s. 106-107.

¹⁴⁹ Fausto-Sterling, 2000, s. 77 & 101.
Karkazis, 2008, s. 266.

¹⁵⁰ Roen, 2004, s. 128-129.

¹⁵¹ Karkazis, 2008, s. 283-284.

¹⁵² Karkazis, 2008, s. 267.

gentemot sjukvården. De menar också att många intersexpersoner föredrar DSD-termen eftersom den kan förklara deras tillstånd men inte blir en del av deras identitet.¹⁵³ I USA har också denna term, i huvudsak för organisationen ISNA, varit ett sätt att arbeta för identitetspolitik i och med att den fungerat som en identitetskategori.¹⁵⁴ Även Preves betonar vikten av identitet för intersexpersoner, för att kunna vara öppna med vilka de är och vad som (eventuellt) hänt med dem kirurgiskt.¹⁵⁵ Preves fann i sin studie att många vill återta begreppet intersex som en positiv och stärkande aspekt av sig själva. Preves pekar också på att det naturligtvis finns skillnader inom ”gruppen” intersexpersoner, många vill exempelvis inte alls identifiera sig som intersex och Dreger och Herndon pekar även de på vikten av att inte homogenisera intersexpersoner som grupp.¹⁵⁶ Detta, menar de, är också det som utgör en del av den splittring mellan intersex och hbtq-aktivister, som även Greenberg resonerar kring, att kategoriseringen och identitet som en enande faktor ibland kan stå i vägen för arbete för mänskliga rättigheter, även om de också håller med om att lösningen är samarbete.¹⁵⁷

En annan splittring är den mellan forskare och aktivister, där teoretiska genusediskussioner om huruvida genus är socialt konstruerat eller inte, inte alltid hjälper intersexpersoner själva. Forskare måste därför, hävdar de, inte använda intersex som ett sätt att samtala om andra frågor som exempelvis genus en social konstruktion och inkludera intersexpersoners röster. De påpekar också att många intersexpersoner välkomnar solidaritet från icke-intersexpersoner (som aktivister eller forskare till exempel).¹⁵⁸

4.5 Mänskliga rättigheter och intersex

Annette Brömdal har gjort en studie i Sydafrika där hen undersöker internationella konventioner samt det sydafrikanska rättssystemets inkludering/exkludering av intersexbarn. Hen undersöker även hur icke-medicinska institutioner betraktar de kirurgiska ingreppen i relation till dess

¹⁵³ Dreger & Herndon, 2009, s. 212.

¹⁵⁴ Alm, Erika, 2010, ”Contextualising Intersex: Ethical discourses on Intersex in Sweden and the US”, *Graduate Journal of Social Science*, vol. 7, no. 2, s. 98.

¹⁵⁵ Preves, 1998, s. 6.

¹⁵⁶ Preves, 1998, s. 1 & 3.
Dreger & Herndon, 2009, s. 208.

¹⁵⁷ Dreger & Herndon, 2009, s. 213.

¹⁵⁸ Dreger & Herndon, 2009, s. 216, 218 & 214.

mänskliga och medborgerliga rättigheter samt läkares egna attityder genom tretton semistrukturerade intervjuer.¹⁵⁹ Resultaten visar att intersexbarn betraktas som abnorma och annorlunda, detta stigma gör att deras medborgerliga rättigheter förbises. Det som skiljer intersexbarn, till skillnad från andra grupper som exploaterats historiskt enligt samma kriterier, är att de inte kan föra sin egen talan. Brömdal understryker därför vikten av inkludering i rättsystemet för intersexbarn¹⁶⁰ och problematiserar att operationerna inte enbart normaliserar barn på ett socialt plan utan också utförs för individens möjlighet till rättslig status. Detta till trots var Sydafrika, vid tidpunkten för Brömdals undersökning, det enda land i världen som inkluderat intersex som ett rättsligt kön även om detta idag inte anses hjälpa för att förhindra operationerna. Brömdal efterfrågar också långsiktig uppföljande forskning, vilket vi kunnat se saknas även internationellt.¹⁶¹

Ammaturo diskuterar, vilket jag tidigare varit inne på, den uppkommande människorättsdiskursen kring intersex i Europa. Hen menar att debatten i huvudsak har varit sammanvävd med förbudet av ”FGC” (female genital cutting, alltså kvinnlig könsstympning/ omskärelse) och regleringen av (religiös) omskärelse, framförallt inom resolution 1952, vilken antogs 2013 och handlar om barns rätt till fysisk integritet. Paragraf 7.5.3 i den här resolutionen handlar om kirurgi av intersexpersoners genitalier. Resolutionen utgör därför ett av de första försöken att lyfta och rättsligt inkludera intersex inom internationell rätt. Ammaturo kritiserar vidare den internationella rätten för att det i dagsläget inte finns några regulationer kring praxis när ett intersexbarn föds.¹⁶²

De varningstecken Ammaruto lyfter kring den nya resolutionen är att hen är rädd för att det finns en förväntad prioritetsordning där FGC kommer före intersexnormaliserande kirurgi, samt att rätten till kroppslig integritet kan tolkas på olika sätt vilka kan missgynna syftet.¹⁶³

4.6 Den svenska kontexten

Erika Alm tar som svensk forskare upp det vakuum av intersexforskning som finns i Sverige och kritiserar att den svenska diskursen kring intersex är helt dominerad av medicinska perspektiv och

¹⁵⁹ Brömdal, 2008, s. 11 & 14, 78-90 och 26.

¹⁶⁰ Brömdal, 2008, s. 111 & 57.

¹⁶¹ Brömdal, 2008, s. 74, 76, 85 & 112.

¹⁶² Ammaturo, 2016, s. 606, 592-595 & 603.

¹⁶³ Ammaturo, 2016, s. 596.

inte tagit in feministiska röster som arbetar tillsammans med intersexorganisationer som i USA där också debatter förts sedan 90-talet mellan både forskare, kliniker, patientgrupper och intersexaktivister. Alm menar att det behövs liknande samtal i Sverige och vill bland annat se en brygga mellan feministiska forskare och aktivister i Sverige.¹⁶⁴ Alm kritiserar nämligen att intersexpersoner själva sällan hörs på sina egna villkor och med sina egna röster. Därför, menar Alm, sker också den svenska intersexaktivismen idag oftast på nätet. Däremot menar hen att den svenska organisationen Intersexuella i Sverige (INIS) inte alls mött samma motstånd som ISNA i USA gjorde och att svenska läkare efterfrågat ett samarbete med organisationen.¹⁶⁵

Även i den svenska kontexten noterar Alm att intersexpersoner inte är en homogen grupp och tycker olika både om den allmänna termen DSD samt inte alltid håller med i den större kritiska diskurs som ifrågasätter normer kring kön/genus och heteronormativitet samtidigt som hen menar att denna kritiska blick, som hen hävdar är vanlig i svensk kontext, också är viktig och behövd eftersom dessa normer påverkar oss alla.¹⁶⁶

Alm betonar också behovet av en svensk kontext i analysen av intersexpersoners erfarenheter, eftersom den svenska och den amerikanska skiljer sig åt, menar hen, vilket är något hen tycker sig sakna i de svenska uppsatser hen läst. Alm menar, att det är extra viktigt i en kritisk analys av medicinen att också ta i beaktande de skillnader som finns och att den amerikanska forskningen inte är givet applicerbar i den svenska kontexten. Överlag pekar Alm på avsaknaden av svensk forskning, som mestadels består av två avhandlingar och uppsatser på lägre nivå.¹⁶⁷

Alms forskning är viktig för vidare svensk forskning eftersom den analyserar den amerikanska rörelsen och vad vi kan lära av den i svensk kontext vilket är nödvändigt för att bygga en rörelse som idag är i princip obefintlig i Sverige.

Sara Edenheims avhandling undersöker bland annat *Intersexuellas könstillhörighet*; SOU 1968:28, och finner att utredningen kopplar samman kön, könsupplevelse och begär med heterosexualitet där kroppar modifieras utifrån heterosexuella normer och att fokus ligger i att förändra kroppen.¹⁶⁸

Ett verk från medicinskt håll är Tove Lundberg, Katrina Roen, Angelica L. Hirschberg och Louise Frisé som gjort en svensk studie med semistrukturerade intervjuer med nio 18-26-åriga

¹⁶⁴ Alm, 2010, s. 89, 99-100 & 90.

¹⁶⁵ Alm, 2010, s. 93 & 99-100.

¹⁶⁶ Alm, 2010, s. 100-101.

¹⁶⁷ Alm, 2010, s. 95-97.

¹⁶⁸ Edenheim, Sara, 2005, *Begärets lagar: moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi*, Symposion, Diss. Lund : Lunds universitet, Eslöv, s. 20 & 237, 127.

kvinnor med "CAIS".¹⁶⁹ Den här studien visar att medicinen idag delger mer information till föräldrar än tidigare p.g.a. det psykologiska lidande och skam som är kopplat till intersex.¹⁷⁰ Resultaten visar nämligen att informanterna fått information om sina tillstånd, vilket kontrasterar mot både amerikansk forskning samt Amnestys danska rapportering, även om, som Greenberg tar upp, informationen till föräldrar innan 90-talet i USA endast var sparsam och det blev bättre efteråt.¹⁷¹ Väl värt att nämna här är dock att personerna i den här studien inte utsätts för kirurgiska ingrepp som barn, flera hade inkommit i tonåren p.g.a. exempelvis utebliven mens.¹⁷² Jag drar därför slutsatsen att sjukvården inte ställs inför samma typ av sammanhang som när ett intersexbarn föds med icke normativa genitalier, vilket det varit fråga om i princip uteslutande i den amerikanska forskningen, (samt i fallet Amnestyrapporten). Studien visar vidare att trots att Sverige är ett litet land så har personerna mötts med olika information och reaktioner på sina diagnoser, vissa har fått stöd, andra inte. En del informanter menar att vissa de mött inte ens minns den tekniska termen. Lundberg et al. drar slutsatsen att mer forskning behövs kring hur hälsovården ska förbättras gällande bemötande och hur informationen ska tilldelas patienter. Detta kan ske genom att tilldela information som inte är för medicinsk, repetera den, och kommunicera på ett sätt som är meningsfullt i patientens dagliga liv.¹⁷³

Som en del av svensk forskning är Zeiler och Wickström värda att nämna. De undersöker föräldrars reaktioner när de får veta att deras barn är intersex och varför de tar beslut om kirurgiska ingrepp.¹⁷⁴ Analysen bygger till största del dock, jämsides med svensk forskning av Helena Bergström, på amerikansk forskning, och som Alm påpekar så ser kontexterna inte likadana ut.¹⁷⁵ Zeiler och Wickström skriver att personer från DSD-teamet i Sverige, hävdar att nästan alla föräldrar vill att deras barn ska behandlas kirurgiskt.¹⁷⁶ Detta är dock något som på andra håll argumenterats mot eftersom det till stor del handlar om press på både (könade) födelsebevis i

¹⁶⁹ Lundberg, Tove, Roen, Katrina, Hirschberg, Angelica L., Frisén, Louise, 2016, "It's Part of Me, Not All of Me": Young Women's Experiences of Receiving a Diagnosis Related to Diverse Sex Development", *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, vol. 29, no. 4, s. 339. CAIS är en typ av intersexvariation.

¹⁷⁰ Lundberg et al., 2016, s. 338.

¹⁷¹ Lundberg et al., 2016, s. 340.

Amnesty International, "First, Do No Harm, ensuring the rights of children born intersex", 2017, [hämtad 2017-05-17], tillgänglig: <https://www.amnesty.org>

Greenberg, 2006, s. 103.

¹⁷² Lundberg et al., 2016, s. 340.

¹⁷³ Lundberg et al., 2016, s. 338 & 340-342.

¹⁷⁴ Zeiler & Wickström, 2009, s. 7.

¹⁷⁵ Se: Bergström, Helena, 2001, *När kön är ett beslut. Om föräldrar till barn med oklar könstillhörighet*, masteruppsats, Stockholms Universitet, Stockholm.

¹⁷⁶ Zeiler & Wickström, 2009, s. 3.

Sverige, samt att läkare inte alltid ger tillräcklig information, delvis som en följd av detta, vilket skulle kunna innebära ett fullt informerat samtycke från föräldrarnas håll.

4.7 Behovet av framtida forskningsinsatser

Som forskningen visar oss saknas uppföljande långsiktig forskning gällande intersexoperationer till grund för medicinsk praxis. Många forskare efterlyser också fler berättelser från intersexpersoner själva och de kvalitativa undersökningar som finns är få och med ytterst få informanter. I ett svenskt sammanhang behövs inte minst sådan forskning med tanke på den forskningslucka som finns generellt. För att driva intersexfrågor i Sverige krävs också mer forskning kring vilken typ av inkludering intersexpersoner bör ha i lagstiftning kring (köns)identitet samt diskrimineringslagen. Det krävs också mer forskning kring vad allmänheten har för attityder och kunskaper om intersex, eftersom detta också behövs för att driva frågorna. Inte minst är den typ av forskning viktig då uppskattningsvis 1,7% av alla barn är intersex och möts av vuxna varje dag. En typ av forskning som helt saknas också internationellt, mig veterligen, är kvalitativa studier med andra grupper av personer som arbetar med barn och därför också intersexbarn, och som inte tillhör det medicinska fältet. Det är i den här forskningsluckan som min undersökning placeras.

5 Undersökning

I följande avsnitt presenteras resultaten från enkätundersökningen och de uppföljande frågorna. De teman som identifierats i materialet och resultaten av undersökningen presenteras här utifrån en kvalitativ innehållsanalys.

5.1 Presentation av enkätundersökningens resultat

Sammanlagt gick mail ut till cirka 170 personer, varav cirka 100 fick mail direkt och övriga ombads vidarebefordra. 17 personer svarade på enkäten. Utifrån att det inte går att säga hur många som nåddes av enkäten är det omöjligt att säga hur stor andel som svarade. Det jag kan konstatera är dock att enkäten nåddes som minst av runt 150 personer, (några mail gick tillbaka) vilket alltså innebär en väldigt låg svarsfrekvens. Efter påminnelser som skickades ut efter cirka två veckor inkom ytterligare 18 svar. Sammanlagt svarade 35 personer på enkäten. Att jag fick få svar första omgången kan bero på att respondenterna påverkades av vad de tror att jag ville höra.¹⁷⁷ Min tolkning är att många inte svarade då de helt enkelt inte kände till begreppet intersex. Detta styrks också av jag första omgången fick in många svar där personer uttryckte att de aldrig hört begreppet intersex tidigare. Till skillnad från det första mailet betonades i påminnelsebrevet därför att respondentens svar var av yttersta vikt för undersökningen även om personen inte känner till begreppet intersex eller någonsin hört det förut.¹⁷⁸

Sex personer angav att de kunde tänka sig att svara på uppföljande frågor. Samtliga kontaktades. Av dessa fick jag två svar. Då det sammanlagt inkom 35 enkätsvar vilket innebär en svarsfrekvens på ungefär 25% och två svar på uppföljande frågor bedömde jag materialet som sammantaget tillräckligt. Hagevi och Viscovi menar också att 30% svarsfrekvens kan vara lika representativt som ett urval där 75% svarat.¹⁷⁹ Inga generella långtgående slutsatser kan dock dras från den här undersökningen.

¹⁷⁷ Bengtsson, 2016, s. 11.

¹⁷⁸ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 120-121.

¹⁷⁹ Hagevi & Viscovi, 2016. s. 199.

5.1.1 Bakgrundsinformation

Resultaten från undersökningen visar att den största ålderskategorin är 36-50 år, (49%/17 personer) följt av 51 år eller äldre (29%/10 personer). 14%, 5 personer, angav att de var 26-35 och 9%, 3 personer, 20-25 år.

Eftersom frågan om vilken som var respondenternas högst avslutade utbildning, var en öppen fråga har respondenterna uppfattat frågan något olika. Alla har svarat på frågan och sex personer har angivit magister eller master som sin högsta utbildning. 15 personer har svarat "högskoleutbildning" eller "högskola". Tre personer har angivit "gymnasie" och en person har svarat att den inte har någon utbildning. I övriga fall har resultaten fått tolkas då respondenterna anger sådant som "förskolläraryt utbildning" eller "socioonomutbildning". Min tolkning ger att sex personer angivit någon form av 3-årig högskoleexamen. En person anger "universitetsexamen", vilket kan innebära både kandidat eller magister/master. Övriga två svar tolkas som någon form av högre utbildning, men oklart om det är på universitetsnivå. Ett svar kunde inte tolkas då frågan missförstått. Sammanfattningsvis innebär detta att respondenterna är relativt högutbildade där som minst 28 av 35 personer har någon form av universitetsutbildning

På frågan om vilken yrkestitel respondenterna hade för tillfället var de tydligaste kategorierna förskolelärare eller barnskötare (sju personer), 4 personer någon form av sjuksköterska, fyra person studie- och yrkesvägledare, sju personer chef, tre personer lärare och fyra personer kurator. Eftersom urvalsgruppen i den här undersökningen är att betrakta som en grupp, kan den här frågan betraktas som orättfärdig. Däremot ger det här resultatet oss viss information om "bortfallet". Att så stor andel svarade att de arbetade som chefer tyder på att många som betts vidarebefordra undersökningen till övriga anställda svarat själva. Huruvida de också vidarebefordrade är svårt att säga, vilket skulle kunnat påverka hur många som nåddes av undersökningen. Det som det däremot visar på är att många som kontaktats direkt, har haft större benägenhet att svara på enkäten. Utifrån det gör jag bedömningen att det faktum att kontaktmöjligheterna koncentrerade till de centrala delarna gjorde det lättare att få in svar, och motiverar i mitt fall valet att skicka till fler där. Den här informationen är också intressant då den säger oss något om vilken typ av utbildningsnivå personerna har, vilket är intressant utifrån att jag undersöker attityder till intersex.

5.1.2 Kännedom om och associationer till intersex

22 personer angav att de hört begreppet intersex tidigare (63%), 11 personer (31%) angav att de inte hört det och 2 personer (6%) angav att de kanske hört det tidigare. Där respondenterna ombads uppskatta sin kännedom om intersex där 1 var låg kännedom och 4 hög kännedom, (fråga 5) angav inga personer att de hade hög kännedom om intersex. Övriga angav i ungefär lika stor utsträckning 1, 2, och 3 som uppskattning av sin kännedom, (7, 8 respektive 9 personer). Alla svarade dock inte på denna fråga vilket kan vara en följd av att frågan utformades som en ”om svaret är ja på fråga 4”, det vill säga att de ombads uppskatta sin kännedom om intersex endast utfall de hade hört begreppet tidigare. Detta resonerar med tidigare fråga där 11 personer uppgav att de inte hade hört intersex förut, och det var lika många som valde att inte svara på frågan där de ombads uppskatta sin kännedom. Därför tolkar jag det som att dessa frågor varit tydliga och resultaten är därför inte tvetydiga.

På frågan om vilka begrepp respondenterna associerade med intersex där 32 personer svarat visar resultaten att hälften av dessa associerar intersex med begreppet ”kön”, ”könsidentitet” samt ”tvåkönad/tvekönad”. Några färre (38%) associerar det med ”hen”, och mellan runt en fjärdedel till runt en tredjedel av de som svarat associerar intersex med ”queer”, ”DSD (Disorders of Sex Development)”, ”icke-binär könsidentitet”, samt ”hermafrodit”. En mindre andel associerade intersex till begrepp som ”Transvestit”, ”Transsexualism”, ”sexualitet” samt ”hbtqia+”. Respondenterna kunde uppge att de associerade intersex med fler än ett begrepp. På den här frågan har däremot fler personer (32 stycken) än vad som uppgett att de hört eller kanske hört begreppet intersex tidigare (24 personer) svarat. Att respondenten plötsligt introducerades med en mängd begrepp kan ha gjort att dessa påverkade respondenten då intersex plötsligt presenterades i en kontext. En sådan tolkning innebär också att respondenterna då kan ha ”gissat” då det fanns flera alternativ, och därmed inte svarat helt sanningsenligt. Eftersom frågan var utformad som ”boxar” som kunde kryssas i, är det möjligt att detta också kan ha uppfattats som något av ett ”quiz”, där respondentens kunskap mäts. I kombination med att en mängd svarsalternativ presenteras kan det ha påverkat respondenten i riktningen att vissa av dessa svarsalternativ utgör ”rätt svar” och fått dem att kryssa i trots att de aldrig hört talas om begreppet intersex tidigare. Att många personer sammantaget associerar intersex med flera begrepp kan bero på att begreppen som presenteras är tydligt tematiska och relaterar till varandra på ett eller annan sätt, vilket också är meningen med frågan då den annars tydligare blivit ett ”quiz”. Sammanlagt har 114 personer angett association till

ett eller annat begrepp, vilket betyder att varje person i genomsnitt angett association till 3,5 andra begrepp.

På frågan hur respondenten skulle beskriva intersex har 28 personer svarat. Tre kategorier har identifierats; 1: de som anger att de inte vet vad intersex är, (8st) 2: de som anger att det har med en persons fysiska kön att göra, där många utgår från kön som en bred kategori som inkluderar bland annat hormonella och kromosomala variationer och anatomi(20) och 3: De som beskriver intersex som att ha att göra med en persons könsidentitet.(5) Det innebär att ungefär fem personer uppgett två av dessa kategorier samtidigt. Hur dessa personer beskriver kön mer detaljerat, diskuteras i analysavsnittet där min teori kommer att användas.

Noterbart här är att en person angav att den gärna hade sett en förklaring av vad ordet innebar och att ”Det är svårt att beskriva fenomen som man har ej kännedom om. Könsidentitet associerar mest.” Mitt beslut att inte ge en introduktion till begreppet intersex, vilket jag argumenterat för under avsnittet ”Metod och material” anser jag motiverat utifrån att det var få personer som kommenterade kring det. Att däremot avgöra hur många som från början valt att inte besvara enkäten på grund av detta, är däremot omöjligt att besvara och kan, som jag tidigare argumenterat för, lika väl innebära likväl lägre som högre svarsfrekvens.

5.1.3 Brist på utbildning kring intersex

På frågan om respondenten fått lära sig något om intersex under sin utbildning svarade 17% ”ja” och 80% ”nej”, en person svarade ”vet ej”. Alla svarade på frågan och resultaten visar alltså att en övervägande majoritet anger att de inte haft någon tidigare utbildning om intersex.

Huruvida respondenten haft utbildningsdagar på arbetsplatsen eller vidareutbildningar om intersex svarade också här en övervägande majoritet nej, (83%). Även här svarade samtliga respondenter. Endast 11% svarade ja och 6% svarade ”vet ej”, vilket betyder att sex personer svarar att de antingen inte lärt sig något om intersex på arbetsplatsen eller att de haft utbildning men inte specificerat vad de lärt sig. En person nämner htbq-certifiering på arbetsplatsen. En person svarar att den fått utbildning genom workshops och föreläsningar vilka varit lärarrika på många plan. Den sista som svarade på frågan uttrycker att den fått utbildning inom masterutbildningen för sexologi men att intersex inte, vad den minns, nämnts inom sjuksköterskeutbildningen. Hen skriver också: ”...och om det gjorde det var det väl endast inom

fysiologins värd, rent biologiskt och utan helhetssyn kring individen-samhället.”. Här tolkar jag att en önskan om bredare perspektiv i utbildningen önskas.

Sammantaget visar resultaten att utbildning kring intersex saknas och i de fall den förekommer är det inom hbtq-certifiering eller inom sexologiutbildning. Det uttrycks också en kritik mot saknad av perspektiv kring utbildning om intersex.

5.1.4 Intersex i yrkesrollen - begränsningar och möjligheter

30 av 35 respondenter anger att de aldrig känt sig begränsade i mötet med barn och ungdomar gällande intersex i sin yrkesutövning. Fyra personer har vidare svarat hur de känt sig begränsande och hur detta yttrat sig. En person menar att begränsningen yttrar sig i att den avstår från att tala om intersexpersoners perspektiv och att den gärna utbildats *av* intersexpersoner. Två personer uttrycker att de söker information på egen hand för att lära mer. En person nämner att den är begränsad i sin erfarenhet och en annan uttrycker ”Kunskapsmässigt ouppdaterad. Ev låg kunskap och förståelse hos kollegor/övrig personal.” En annan menar att det inte är lätt att komma ihåg alla nya uttryck men att den bortser från kön och fokuserar på person. Sammantaget ger svaren informationen att respondenterna utvecklar egna strategier för att hantera den brist på kunskap som föreligger. Vissa visar intresse av att få mer kunskap och söker själva efter den medan andra är mindre benägna till detta. Det uttrycks också rädsla för att uttala sig om något en själv inte har erfarenhet av.

5.1.5 Policy eller riktlinjer kring intersex saknas, eller?

Hälften av alla svarar att de inte har policydokument eller riktlinjer gällande arbete med intersex på din arbetsplats, medan 40% uppger att de inte vet om det finns. 11% svarar att de har det. Samtliga som angett ”ja” på frågan har beskrivit dessa till att utgöras av ”Jämställdhetspolicy”, att det skulle kunna ingå i Likabehandlingsplanen för elever, eller att informations antagligen läggs in i sex- och samlevnadsundervisningen för årskurs 8:or men i så fall ytligt, eller att det upprättas en årlig plan mot kränkningar och diskriminering, där könsidentitet är en grund. Resultaten visar alltså att någon form av policy saknas som direkt adresserar intersexpersoner. De visar också att i de fall det finns någon typ av policy där intersex kan ingå så är respondenterna till övervägande majoritet

omedvetna om dem. Resultaten visar sammantaget på att intersex är en lågprioriterad fråga inom den verksamhet som de befinner sig. Två tredjedelar av de som har någon form av policy uppger vidare att dessa riktlinjer inte ger tillräckligt stöd i deras arbete medan övriga anser att de gör det. En aspekt som lyfts är vidare att det är svårt att svara på frågan om riktlinjer ger tillräckligt stöd då begreppet är nytt, eller att de kan ge stöd beroende på vad du arbetar med inom en verksamhet. En annan menar att stöd behövs först när information om att personen är intersex delges. Det verkar sammantaget finnas en osäkerhet kring vilka riktlinjer som gäller och på vilket sätt samt huruvida det är aktuellt för respondenterna i sin verksamhet eller inte.

5.1.6 Behov av framtida utbildningsinsatser

Majoriteten uppger att mer bör göras för att öka kunskapen om intersex inom deras yrke (av totalt 31 personer uppger 84% detta), medan övriga uppger att detta inte är nödvändigt. Fyra personer har således inte tagit ställning i frågan. På frågan om vad som bör göras är svarsfrekvensen hög (23 av 35 personer). Resultaten pekar på att majoriteten anser att insatser som behövs är mer utbildning. Förslag som ges är föreläsningar, eller temadagar och studiedagar, vilket en majoritet av förslagen består av. Andra förslag är att ökad tolerans och saklig kunskap behövs till elever då det finns mycket missuppfattningar bland dem och de ofta förenklar, menar en respondent. Att öka kunskapen på tidigt stadie i vårdutbildande yrken är ett annat förslag eller att väcka frågan i ett forum som till exempel skolans elevhälsoteam. Annat som efterfrågas är fördjupad utbildning kring bemötande av ungdomar med en sådan identitet. Föreläsningar ur andra perspektiv än rent medicinska för att vidga synen kring intersex efterfrågas också jämte förslag på föreläsningar ur ett medicinskt perspektiv- men även socialt för framtida psykiskt välmående. Annat som lyfts är mer inkluderande kurslitteratur och föreläsningar av intersexpersoner eller att bjuda in intersexaktivister för att berätta om läget i Sverige just nu. En person efterfrågar också ”...mycket kunskap om och kanske även strategier för hur intersexbarn kan ta plats i gängse strukturer” En annan responsen nämner att frågor om hbtq och trans har viss prioritet men inte intersex. Vad den personen avser bör göras för att öka kunskapen om intersex är däremot oklart. Som vi kan se läggs ett stort fokus på mer utbildning och flera olika perspektiv - både medicinska och från andra håll, efterfrågas. Fokus ligger också på inkludering och ökad tolerans.

5.2 Resultaten från de uppföljande frågorna

Endast två personer svarade på de uppföljande frågorna varpå inga större slutsatser kan dras från resultatet.

5.2.1 Vikten av bemötande, öppenhet och tolerans

Resultaten visar att respondenterna anser att det är viktigt att ha kunskap om intersex för att kunna agera och bemöta professionellt i sin yrkesroll. Respondenterna menar att en öppenhet överlag i möten med barn och ungdomar skapar trygghet för dem. Ökad tolerans samt att fokusera på varje individ lyfts.

5.2.2 Behov av ökad kunskap och fler perspektiv

Perspektiv som respondenterna gärna ser får större utrymme är perspektiv kring intersex som lyfter hur kroppen fungerar men också hur samhället ser på kön och varför det läggs så stor vikt vid det. och ”Ett mer normkritiskt förhållningssätt och tankesätt kring könsroller och könsuppdelning vilket ökar inkludering och minskar diskriminering” lyfts. Vidare lyfts att intersex bör genomsyra även andra skolämnen, både, exempelvis, biologi och samhällskunskap.

Överlag vill respondenterna se mer utbildning till personal och även specifika riktlinjer kring intersex. Värderingsövningar ges som förslag samt fokus på förebyggande insatser. Ett förslag är att ge mer prioritet för den vars arbetsroll handlar specifikt om köns/identitet, att mer tid avsätts i yrkesutövningen för att arbeta med frågorna och att det måste prioriteras från högre instans i verksamheten. Vikten av erfarenheter i relation till teori understryks också. Resultaten visar också att hbtq-frågor inte anses vara särskilda från intersexfrågor och att det behövs mer utbildning kring dessa också.

5.2.3 Låg prioritering av intersexfrågor

Resultaten visar att prioritering för intersexfrågor är låg. En person menar att det inte anses så relevant då det kan ingå i likabehandlingsarbete. Noterbart är dock att tolkningen att respondenterna anger att intersex är en lågprioriterad fråga bygger på information som kan ha upplevts som ledande. En respondent skriver: ”Du svarade själv-det är låg-prioriterat.” Fråga nummer 4 kan därför ha uppfattats som ledande och har därmed påverkat min respondents svar, eller i annat fall uppfattat mina frågor som baserade på en sådan premis. Beslutet att ställa frågan på detta sätt tog jag utifrån att frågorna bygger på enkätundersökningens resultat, vilka tydde på att intersex var lågprioriterat inom respondenternas yrke. Resultaten från de uppföljande frågorna pekar alltså på att detta stämmer, även om resultatens tillförlitlighet i denna fråga ifrågasätts. I kommentarerna kring intersex som en prioriterad eller icke-prioriterad fråga uppges att detta delvis påverkas av hur stor del av befolkningen som anses vara intersex på så vis att:

Då det inte är en så stor andel som är intersex kan det vara lätt att ”glömma” i planering osv. Men samtidigt om arbetet är normkritiskt och arbetar för likabehandling av alla inkluderas det lätt där.

Här uppges också att intersexpersoner utgör en minoritet men att det kan finnas mörkertal och att det sammantaget borde göras mer.

6 Analys och diskussion

I detta avsnitt analyseras resultaten från enkätundersökningen samt svaren på de uppföljande frågorna genom kvalitativ, induktiv innehållsanalys.

6.1 Intersex och associationer

6.1.1 Intersex - en fråga om fysiskt kön

Den största kategorin som identifierades var de som angett att intersex har med en persons fysiska kön att göra, inom vilken många utgått från en bred definition av kön, där bland annat hormonella och kromosomala variationer och anatomi ingår. Ett tydligt exempel på detta är följande citat:

När det inte går att könsbestämma en person efter hur könsorganen ser ut, det behöver inte vara det yttre könsorganet, det kan också vara hormonrubbingar eller kromosomförändringar.

Hur personerna väljer att uttrycka sig här är av största vikt för att förstå deras attityder till intersex. Intersex förstås i ovan citat som något brett då kön förstås som något brett, men en förväntning på att ett slags verkligt kön föreligger, illustreras av citatet. Förståelsen av intersex kan också tolkas som medicinsk eller medicinskt påverkad i bemärkelsen av ord som ”rubbingar”. Ett väldigt liknande citat men som ändå skiljer sig är följande:

En biologisk variation som gör att kroppen inte kan kategoriseras som "manlig" eller "kvinnlig" vad gäller exempelvis könsorgan, hormonnivåer, kromosomer eller liknande.

Här talar respondenten i termer av ”variation” och lyfter att det handlar om en slags yttre kategorisering som ”manlig” eller ”kvinnlig” vilka dessutom lyfts under citattecken vilket jag tolkar

ska illustrera att dessa begrepp inte är tydliga, kanske rentav konstruerade. Båda citaten förstår intersex som något biologiskt, men begreppsanvändningen skiljer sig.

Majoriteten beskriver intersex utifrån dikotoma könskategorier. Detta uppenbarar sig tydligast i att respondenterna talar i termer av att ”bestämma kön”, ”svårbestämd könskategorisering” eller att två kön bokstavligen uttrycks. Att majoriteten av dem som förstår intersex som något som är kopplat till ”fysiskt kön” gör detta utifrån dikotoma könskategorier, är enligt Butler, inte konstigt. Enligt den heterosexuella matrisen är dessa kategorier de enda som är föreställningsbara. Många av citaten talar dock inte om för oss huruvida det handlar om att en intersexperson bör anpassas i någon av dessa riktningar, ”socialt” eller ”kroppsligt” (i den mån detta går att särskilja). Även då intersex beskrivs som ”missbildning på könsorganen” är det inte tydligt att det föreligger en attityd till intersex som något egentligt ”fel”. Enligt den heterosexuella matrisen upplevs de binära könskategorierna som naturliga och ett språk som talar i termer av missbildningar är på så vis ett tecken på hur den heterosexuella matrisen fungerar. Utifrån att normer enligt Butler befästs över tid och genom upprepning och imitation av sig själva, bör respondenternas syn på kön som binära och intersexpersoner som att falla utanför dessa kategorier, inte nödvändigtvis likställas med att deras attityd till intersex är att det är ”fel” i bemärkelsen mindre värt. Det betyder också att språket är ett uttryck för något en själv kanske inte alltid är medveten om, då makt agerar som diskurs. Däremot, vilket Butler understryker, finns det också ett visst mått av handlande subjekt, vi är på så vis inte några ”mähän” vilket betyder att det respondenterna säger och hur de uttrycker sig också bör tolkas utifrån det språk de faktiskt använder, utan att för den delen riskera att övertolka deras utsagor. I det här fallet lämnar det oss med slutsatsen att respondenterna mycket väl kan ha attityden att intersexpersoner på något vis är ”fel”/mindre värda, men detta är svårt att avgöra. Att intersex beskrivs utifrån de dikotoma kategorierna ”man” och ”kvinna” kan enligt Butler också vara ett uttryck för vad hen benämner som performativa talhandlingar. Om en talhandling upprepas tillräckligt många gånger så befästs och upplevs den som sann. När man och kvinna befästs som en sanning är det också en rimlig förlängning att det som inte passar in i dessa kategorier kategoriserar som och uttrycks i termer av ”missbildningar” exempelvis, utan att för den delen innebära att personen har för avsikt att stigmatisera eller nedvärdera intersexpersoner, även om, det kan få dessa följder. Andra av exemplen i resultaten ger möjlighet till en mer öppen tolkning. ”En blandning av båda könen” eller ”skillnader” eller ”inget betydligt kön”, ger till exempel inga indikationer på om en intersexperson bör anpassas efter manligt eller kvinnligt kön. Skillnader kan dessutom förstås som ett förhållandevis neutralt förhållningssätt.

Som vi kunnat se visar resultaten också på att intersex beskrivs i termer som lyfter det

subjektiva i kategorier som ”kvinnligt” och ”manligt”. Resultaten visar att en tydlig underkategori inom den största kategorin som betraktar intersex som något fysiskt utgörs av ett tydligt kritiskt förhållningssätt till kategorierna ”man” och ”kvinna”. Detta uttrycks genom användningen av ord som ”inte faller in under de könsdikotoma kategorierna”, ”inte kan kategoriseras inom det binära systemet”, ”skiljer sig från vad som anses normalt”, ”avviker från normen” eller ”variationer” när intersex beskrivs. Ett sådant sätt att tala om intersex tyder på att det finns något tydligt subjektivt i kategoriseringen av någon som ”man” eller ”kvinna” och att en sådan bedömning ligger i betraktarens ögon. För att något ska ”bli” en man eller kvinna måste de läsas av någon utomstående som just man eller kvinna. En persons könstillhörighet är därför villkorad och bestäms utifrån det som anses vara normalt. Ett citat illustrerar dessa förhållningssätt till intersex på ett representativt sätt:

En person vars kropp inte har den "typiska" binära könsuppdelningen utan kan ha hormonnivåer, könsdelar eller andra kroppsliga attribut som inte "passar in" i den biologiska och sociala uppdelningen av kön/man/kvinna som vi har idag.

Här läggs ytterligare vikt vid att även det typiska kan vara subjektivt och att kön i fysiskt bemärkelse också är sammankopplat med ”det sociala könet”.

Dessa attityder till intersex tyder i en tydligare utsträckning på att de binära könskategorierna inte nödvändigtvis är de enda (rätta). Att jag gör den här tolkningen kan innebära att jag bedömer respondenternas svar som tydligt kritiska till binära köns kategorier då jag upplever och tolkar deras språk som att vara mer medvetet formulerat. Om vi går tillbaka till Katrina Roen som påpekar att de åsikter som inte passar in i normen ofta upplevs som mer radikala skulle min egen läsning kunna betraktas som en övertolkning av respondenternas svar.¹⁸⁰ Eftersom det är ett normkritiskt sätt att beskriva intersex tolkar jag dock dessa respondenter som mer tydligt kritiska än övriga som beskriver intersex som ett fysiskt kön och som inte ifrågasätter de binära kategorier från vilka de uppger intersex avvika från. Normen, enligt Butler, befäster så att säga sig självt vilket innebär att den inte behöver ifrågasättas i lika hög grad utan upplevs som det naturliga. Därför behöver det som är inom normen inte heller lika tydligt formuleras. Mina egna reflektioner kring detta är likväl färgade av normen och att uttrycka sig kritiskt mot normen kring kön betyder samtidigt inte heller enligt Butler att en står utanför den. Detta motsätter dock inte mina tolkningar

¹⁸⁰ Roen, 2004, s. 128-129.

av att respondenterna inom den här kategorin är medvetet kritiska, då en kan tillhöra en norm, vilket en alltså alltid gör enligt Butler, och samtidigt vara kritisk till den. Ett sådant förhållningssätt är också en av utgångspunkterna i queerteori enligt Butler eftersom syftet med att ifrågasätta normerna är att lyfta frågor kring vilka som är de som gynnas eller missgynnas av normen i fråga.

Att tala i termer av dikotoma kategorier och binära system är däremot inte enbart förbehållet en kritisk tradition, utan är också vedertaget inom exempelvis medicinen. Att dessa begrepp användes i samband med ”inte faller in under” eller ”inte kan kategoriseras” gör däremot att jag drar slutsatsen att dessa tillhör den grupp som betraktar intersex som en variation som inte avläses som typiskt manlig eller kvinnlig. Detta innebär att denna undergrupp är ungefär lika stor som den grupp som tillhör ”kategori två” gällande hur intersex beskrivs. Den här gruppen betraktar intersex utifrån könsidentitet eller en blandning av könsidentitet och fysiskt kön, vilka diskuteras härnäst.

Vidare tyder resultaten på en delvis medicinsk förlåtelse av intersex då hela 28% angett kategorin ”DSD” som association till intersex. Att det inom parentes gavs en förklaring till termen kan innebära att många gissat och att den upplevs som en fackterm varpå den kunnat uppfattas som ”rätt svar”. Att det är en medicinsk fackterm innebär samtidigt att de som känner till den kommer från en medicinsk bakgrund. Sett utifrån att många inte känner till intersex bedömer jag det trovärdigt att många faktiskt känner till termen DSD som kryssat i den. Detta är inte konstigt då många uppger att de arbetar som exempelvis sjuksköterska eller kurator. Att medicinsk kunskap dominerar intersexdiskursen har också tidigare forskning kunnat visa, då den kritiska forskningen ofta förs i polemik och dialog med den medicinska.

6.1.2 Intersex - en fråga om könsidentitet, fysiskt kön eller både och

Den näst största kategorin gällande hur intersex beskrivs är de som beskriver intersex utifrån könsidentitet, fysiskt kön eller både och. Användandet av kategorier som exempelvis man och kvinna i ”en person där det inte går att avgöra om det är en kvinna eller man.” gör det svårt att avgöra om respondenterna avser att intersex handlar om könsidentitet eller ”fysiskt kön”. Andra uttrycker att det både har att göra med könsidentitet och ”fysiskt kön” och beskrivs som en slags ”flytande, varierande könsidentitet. I många fall kopplat till fysisk intersexualitet.” En annan skriver:

brett begrepp-kan innebär att man utseendemässigt ser ut som det andra könet, det kan vara individens egen uppfattning om den egna kroppen, fötts i fel kropp- det kan vara att man uppfattar sig som både och- dvs inget speciellt kön osv

Konnotationer till både könsidentitet och ”fysiskt kön” är här tydliga. Här uttrycks också konnotationer till transpersoner och transsexuella. Attityden till intersex som här visas är att det inte är så viktigt att särskilja kategorierna. Forskning kring intersex visar också att intersex som en identitet kan vara viktigt för intersexpersoner, och att begreppet därmed kan handla om både identitet och en slags benämning på en kroppslig variation. Attityden tolkas därför som öppen och tolerant.

De associationer som flest personer anger att de associerar intersex med är begreppen ”kön”, ”könsidentitet” samt ”tvåkönad/tvekönad”. Sett i relation till det kan en tolkning vara att respondenterna anser att intersex i bemärkelsen variation av ”fysiskt kön” och könsidentitet går samman. Utifrån den heterosexuella matrisen har det att göra med att kön och ”genus” förstås ha ett naturaliserat samband (i en viss heterosexuell riktning) och därför inte kan särskiljas från varandra. Därför kan en tolkning också vara att det begrepp som näst flest associerar intersex till är ”hen”. Det betyder då alltså inte, enligt den heterosexuella matrisen, att ”hen” bör förstås utifrån könsidentitet utan kan vara ett resultat av att könsidentitet och kön kopplas samman.

6.1.3 Intersex - vad är det?

Den tredje kategorin som resultaten visar på är respondenter som uttrycker att de inte vet vad intersex är och vet därför inte heller hur de ska beskriva det. Talande för kategorin är att respondenterna uttrycker sig kort om att de inte vet något om intersex. Ungefär två tredjedelar av alla har hört begreppet intersex tidigare men ingen anger samtidigt att de har hög kännedom om intersex. Även här kan detta tolkas utifrån Butlers teori om att de kön som faller utanför de binära helt enkelt inte är något som nämns då kategorierna man och kvinna som binära och tillika heterosexuellt riktade begär är de enda som befästs som normativa.¹⁸¹

¹⁸¹ Butler, 1993, s. 187-188.

6.2 Riktlinjer saknas på arbetsplatsen - ointresse och osäkerhet?

Resultaten visar att någon form av riktlinjer eller policy saknas kring intersex på respondenternas arbetsplats och att i de fall de finns så är en övervägande majoritet omedvetna om dessa. Respondenterna menar vidare att det kan ingå i jämställdhetspolicy eller likabehandlingsplaner men det uttrycks en osäkerhet kring detta i majoriteten av respondenternas utsagor. Det här tyder på en attityd till intersex som en lågprioriterad fråga. Att respondenterna antar att det kan rymmas under exempelvis Likabehandlingsplanen kan dels tolkas som att ett intresse finns för att arbeta för intersexfrågor och att vikt läggs vid dessa men också som att intersex inte är tillräckligt viktigt i sig, många har ju heller inte tagit reda på om det faktiskt finns riktlinjer. Här blir det tydligt hur den heterosexuella matrisen manifesterar sig. Enligt en heterosexuell norm där kön som avviker från normen utesluts existerar de helt enkelt inte. Att en tredjedel uttryckligen anger att de inte vet vad intersex är kan betraktas som ett uttryck för detta. Attityderna till intersex är således att intersex inte är en viktig fråga då det inte ingår i det normativa. De respondenter som uppger att de känner till intersex verkar inte heller angelägna kring att intersex ska inkluderas specifikt, överlag. Slutsatsen kring att intersex anses få plats under andra kategorier är därför att det till största del följs av attityder till intersex som betraktar det som mindre viktigt. I de uppföljande frågorna angav respondenterna också att förekomsten av intersex delvis påverkar deras inställning till den som en låg eller högprioriterad fråga, vilket resulterar i att den blir något lågprioriterad. En annan respondent uppger också att ”Bra att känna till när man stöter på det, men det är ju inte särskilt vanligt förekommande”. Här kan vi se hur vikten av att ständigt ifrågasätta det normativa, vilket Butler understryker, då de eller det som hamnar utanför normen lätt kan uppfattas som mindre viktigt och därmed riskera att inte få sina rättigheter skyddade. I fallet intersex är sådana attityder till intersex extra problematiska då många är barn utan möjlighet att uttrycka sina åsikter och vars ”avvikande” riskerar att modifieras av andra.

Andra aspekter som visar på en osäkerhet kring intersex och styrker detta resonemang är att tre fjärdedelar uppger att riktlinjer kring intersex inte ger dem tillräckligt stöd. Hela 86% uppger också att de aldrig känt sig begränsade i mötet med barn och ungdomar i sin yrkesutövning samtidigt som en tredjedel uppger att de inte känner till intersex, vilket tydligt visar på ett ointresse för intersexfrågor.

6.3 Ökad utbildning kring intersex utifrån flera perspektiv

Som kontrast till de attityder kring intersex som visar att respondenterna uttrycker ett ointresse eller att intersex är en lågprioriterad fråga, så uppger samtidigt majoriteten att mer utbildning krävs och svarsfrekvensen är två tredjedelar gällande förslag på insatser för att öka kunskapen om intersex. Perspektiv på intersex som både är medicinska och som lyfter andra perspektiv önskas jämte varandra. Fokus ligger bland respondenterna på inkludering och ökad tolerans. Även de uppföljande frågorna lyfter detta perspektiv:

Det är ingen vidare insats att bara arbeta med den köns-förvirrande eleven, det är viktigast att få omgivningen att respektera denne elev. Alltså bör skolkurator arbeta förebyggande med insatser i alla klasser, och ha dialog-aktiva värderingar med alla övriga skolans elever. Och även med all personal, så klart.

Attityderna kring ökad tolerans och fokus på bemötande som lyfts kan jämföras med resultaten om att majoriteten vill se mer utbildningsinsatser bedömas som att visa på attityder kring intersex vilka är framåtblickande och förhoppningsfulla, även om begreppet i många fall är nytt för respondenterna. De positiva attityderna till mer utbildning kring intersex kan också ses i ljuset av att en övervägande majoritet saknar utbildning kring intersex, vare sig det gäller tidigare utbildning eller utbildning via arbetsplatsen. Att respondenterna är relativt högutbildade och har någon form av universitetsutbildning, men alltså samtidigt inte fått någon utbildning kring intersex kan också påverka att de anser att mer kunskap behövs. Att majoriteten inte fått utbildning är i det här sammanhanget anmärkningsvärt och visar tydligt hur den heterosexuella matrisen manifesterar sig. Attityder till intersex hos respondenterna som något som inte bör läggas stor vikt vid, påverkas troligtvis i hög grad därför av en tystnad runt dem, där det blir svårt att uppfatta något som inte upplevs som naturligt, som att vara av stor vikt.

6.4 Tomrum

Den tomhet kring intersex som manifesteras sig i att det råder stor brist på kunskap om intersex visar sig även i undersökningen på andra sätt. Hagevi och Viscovi menar att svarsfrekvensen minskat under de senaste åren i Sverige överlag.¹⁸² Trots detta är svarsfrekvensen relativt låg, endast 35 personer svarade av minst 150 personer som nåtts av den. Enligt Butler kan detta förstås utifrån att intersex aldrig nämns och upprepas och befästs som något normalt. ”Man” och ”kvinna” som kategorier upplevs så naturliga att något annat inte ska föreställas. Osäkerheten kring intersex som undersökningen visar på samt att det är en relativt lågprioriterad fråga visar ytterligare på det.

¹⁸² Hagevi & Viscovi, 2016, s. 197.

7 Sammanfattande slutdiskussion

Genom att anlägga ett teoretiskt perspektiv av Judith Butler där kategorier som ”kön” och ”genus” betraktas som oseparatorbara, och där en *heterosexuell matrix* dikterar de villkor inom vilka kön, kroppar och begär (sexuella) befästs och uppfattas som naturliga och statiska samt som binära motsatspar, där inga andra genus/kön eller sexualiteter görs möjliga, har jag undersökt attityder till intersex hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö.

Mitt syfte har varit att bidra till forskningen om intersex i Sverige genom att få praktiskt användbar kunskap att bygga framtida utbildnings- och informationsinsatser på. För att uppnå mitt syfte har följande frågeställning ställts: *Vilka attityder till intersex kan identifieras hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö?* För att besvara frågan gjordes en enkätundersökning vilken följdes av uppföljande frågor. En kvalitativ induktiv innehållsanalys har använts för att tolka och analysera resultaten.

Den största kategorin som identifierades var de som angett att intersex har med en persons fysiska kön att göra. Attityden till intersex utgörs här av en förståelse av intersex utifrån dikotoma könscategorier, från vilket en intersexperson förstås inte passa in och visar delvis på en attityd till intersex som något medicinskt. Andra attityder till intresse som uppvisades var de som var tydligt kritiska till kategorierna ”man” och ”kvinna” och synen på att intersex är något som bör passa in i någon av dessa dikotoma kategorier. Attityder till intersex som uppvisas är att det handlar om en normavvikande variation och att normen bör ifrågasättas. Attityderna som uppvisas utgörs därför av två motpoler där en är tydligt kritisk gentemot den andra var attityd delvis är att deras inställning till intersex är neutral.

Den näst största kategorin utgjordes av dem som menar att intersex handlar om könsidentitet och/ eller fysiskt kön. Här är attityden att det inte är så viktigt att särskilja kategorierna på ett sätt som tyder på en öppenhet och tolerans i attityden till intersex.

Den tredje kategorin utgörs av de som inte vet vad intersex är och attityden är att intersex kanske inte heller är relevant att veta så mycket om. Överlag så visas attityder till intersex som en lågprioriterad fråga eller att det inte anses viktigt och tydliga attityder som uppvisas är ointresse för intersex.

En majoritet uttrycker samtidigt en positiv attityd kring intersex i bemärkelsen att mer

utbildning efterfrågas och många ger också förslag på insatser. Personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö uppvisar alltså också attityder till intersex vilka är framåtblickande och förhoppningsfulla.

Att resultaten visar på en tudelad attityd i förhållande till intersex gällande kön och kritik av binära köns kategorier påminner resultaten av undersökningen därför om den debattliknande forskning kring intersex som idag dominerar forskningsfältet. Utifrån en diskurs som domineras av medicinen är det delvis inte märkligt att kritiska röster höjs i dialog med den medicinskt formulerade problematiken kring intersex, samtidigt som det är intressant att resultatet pekar på att många som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö har ett kritiskt förhållningssätt till intersex. Huruvida dessa röster är representativa för gruppen är däremot svårt att säga då attityderna till intersex samtidigt präglas av ett tomrum där många faktiskt aldrig hört begreppet eller inte visar vidare intresse för det. Resultaten pekar därför intressant nog på att intersex är en fråga som inte berörs inom den undersökta gruppen, samtidigt som de röster som höjs är, delvis medicinska, samt i kritik av dessa. En reflektion är därför att dessa röster kan ha fått lite för stort utrymme i undersökningen och i likhet med Butler så bör vi rikta blicken mot det normala, eftersom det är det som dikterar det avvikande. Att attityder till intersex hos personer som arbetar med barn och ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö till stor del präglas av osäkerhet och osäkerhet kring intersex, om än i kombination med nyfikenhet, tyder därför på att intersex effektivt utestängts från det normala till en sådan grad att det inte uppfattas existera. Osäkerheten och ointresset i attityden tyder på att den här aspekten kring intersex och normalitet bör få större plats i undersökningen då dessa inställningar till stor del präglar den undersökta gruppens attityder till intersex.

Utifrån mitt syfte drar jag därför slutsatsen att fler utbildningsinsatser och information om intersex behövs vilka visar på olika perspektiv i hur intersex kan betraktas och inbjuder till diskussion. Då undersökningsgruppen angett att de gärna ser olika perspektiv samt visar ett litet intresse för frågorna ligger detta till grund för att sådana utbildnings- och informationsinsatser skulle kunna fungera. Kanske leder de till ökat intresse så länge intersex synliggörs som en egen kategori, och inte endast utestängs från vad som enligt en heterosexuell matris förstås som föreställningsbart.

En reflektion kring mitt metodval är att det, trots att få personer svarat på undersökningen fungerat bra utifrån mitt syfte. En diskursanalys övervägdes men sett i efterhand anser jag mitt val att använda en enkätundersökning som ett bättre alternativ då jag bedömer att en mindre teorityngd metod varit att föredra. Att jag använde kvalitativ innehållsanalys på en enkätundersökning bedöms

också som relativt lyckat utifrån att jag fick fram nyanser som gjorde att jag kunde svara på min frågeställning. En reflektion är dock att en kombination av kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys med fördel kunde gjorts.

Min förhoppning om att min undersökning skulle kunna fungera som en slags pilotundersökning och ge en första inblick i frågan bedömer jag därför som lyckad. Förhoppningsvis kan annan forskning som lägger större vikt vid strategier ta vid i ljuset av de här resultaten. För som många intersexforskare är överens om, trots allt teoretiserande, så handlar det om intersexpersoners bästa i slutändan. Genom att bryta stigmat kring intersex bit för bit är min förhoppning också att intersexpersoner själva får möjlighet att organisera sig och göra sina röster hörda på sina egna villkor.

Referenser

Alm, Erika, 2010, "Contextualising Intersex: Ethical discourses on Intersex in Sweden and the US", *Graduate Journal of Social Science*, vol. 7, no. 2, s. 89-105.

Ambjörnsson, Fanny, 2016, *Vad är queer?*, 2. utg., Natur & kultur, Stockholm.

Ammaturo, Francesca Romana, 2016, "Intersexuality and the 'Right to Bodily Integrity': Critical Reflections on Female Genital Cutting, Circumcision, and Intersex 'Normalizing Surgeries' in Europe", *Social & Legal Studies*, vol. 25, no. 5, s. 591-610.

Amnesty International, "First, Do No Harm, ensuring the rights of children born intersex", 2017, [hämtad 2017-05-17], tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/05/intersex-rights/>

Amnesty International, "First, Do No Harm, ensuring the rights of children with variations of sex characteristics in Denmark and Germany", 2017, [hämtad 2017-05-17], tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/6086/2017/en/>

Australian Human Rights Commission, 2015, "Resilient individuals: sexual orientation, gender identity and intersex rights", Australian Human Rights Commission, [hämtad 2016-08-16] tillgänglig: https://www.humanrights.gov.au/sites/default/files/document/publication/SOGII%20Rights%20Report%202015_Web_Version.pdf

Barnläkarföreningen, "Handlingsprogram för Barnläkare, Disorders of sex development, DSD, 'intersex'", s 1-5, Senast uppdaterad 2007-04-17, [hämtad 2016-08-10], tillgänglig: http://endodiab.barnlakarforeningen.se/wp-content/uploads/sites/9/2015/02/VP_2007_DSD_nationellt.pdf

Bengtsson, Mariette, 2016, "How to plan and perform a qualitative study using content analysis", *NursingPlus Open*, vol. 2, s. 8-14.

Berg, Martin, 2015, *Netnografi: att forska om och med internet*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2012, "Innehållsanalys", i Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund.

Bergström, Helena, 2001, *När kön är ett beslut. Om föräldrar till barn med oklar könstillhörighet*, masteruppsats, Stockholms Universitet, Stockholm.

Brömdal, Annette, 2008, *Intersex: a challenge for human rights and citizenship rights*, VDM Verlag Dr. Müller, Saarbrücken.

Butler, Judith, 1993, *Bodies that matter: on the discursive limits of "sex"*, Routledge, New York.

Butler, Judith, 2007 [1999], *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*, Routledge, New York.

Bäckström, Johanna, 2015, *Kön och normalitet - en analys av den svenska medicinska diskursen kring intersexualism*, Lunds Universitet, Lund.

Bäckström, Johanna, 2016, *Det sjuka könet - en analys av den svenska medicinska diskursen kring intersex*, Lunds Universitet, Lund.

Cho, Ji Young & Lee, Eun-Hee, 2014, "Reducing Confusion about Grounded Theory and Qualitative Content Analysis: Similarities and Differences", *The Qualitative Report*, vol. 19, no. 32, Article 64, s. 1-20.

Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine, European Treaty Series- ETS No.164, 4 April 1997.

Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 12-05-2015:a, "Human rights and intersex people", *CommDH/IssuePaper(2015)1*, [hämtad 2015-01-12] tillgänglig: [https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?](https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2909386&SecMode=1&DocId=2367288&Usage=2)

[command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2909386&SecMode=1&DocId=2367288&Usage=2](https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2909386&SecMode=1&DocId=2367288&Usage=2)

Council of Europe: Commissioner for Human Rights, 12-05-2015:b, "Infographic of the issue paper on human rights and intersex people", *CommDH/IssuePaper(2015)1/ Infographic*, [hämtad 2015-01-12], tillgänglig: [https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?](https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2762395&SecMode=1&DocId=2278396&Usage=2)

[command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2762395&SecMode=1&DocId=2278396&Usage=2](https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2762395&SecMode=1&DocId=2278396&Usage=2)

Council of Europe: European Court of Human Rights, "Fact sheet - Intersex", February 2012, [hämtad 2015-12-10], tillgänglig: http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Discrimination/LGBT/FactSheets/UNFE_FactSheet_Intersex_EN.pdf

Dreger, Domurat Alice, 1998, *Hermaphrodites and the medical invention of sex*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.

Dreger, Alice D. & Herndon, April M., 2009, "Progress and Politics in the Intersex Rights Movement: Feminist Theory in Action", *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, vol. 15, no. 2, s. 199-224.

Edenheim, Sara, 2005, *Begärets lagar: moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi*, Symposium, Diss. Lund : Lunds universitet, Eslöv.

Ejlertsson, Göran, 2014, *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*, 3. [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund.

Ejvegård, Rolf, 2009, *Vetenskaplig metod*, 4. uppl., Studentlitteratur, Lund.

Eliasson, Annika, 2013, *Kvantitativ metod från början*, 3., uppdaterade uppl., Studentlitteratur, Lund.

Elliot, Patricia, 2010, *Debates in transgender, queer, and feminist theory: contested sites*, Ashgate Pub., Farnham, Surrey, England.

European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), "Annual Review of Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe 2017", Maj 17 2017, [hämtad 2017-08-10], tillgänglig: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/annual_review_2017_online.pdf

European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), "Europe must step up efforts to protect intersex people", Maj 11, 2015, [hämtad 2016-08-13], tillgänglig: <https://www.ilga-europe.org/resources/news/latest-news/intersex-coe-fra-may2015>

European Union: European Agency for Fundamental Rights, 05-2015, "The fundamental rights situation of intersex people", *FRA Focus*, 04/2015, [hämtad 2015-01-12] tillgänglig: <http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-focus-04-intersex.pdf>

Fausto-Sterling, Anne, 1985, *Myths of gender: biological theories about women and men*, Basic Books, New York.

Fausto-Sterling, Anne, Mars/April 1993, "The Five Sexes: Why Male and Female Are Not

Enough”, *The Sciences*, s. 20-24.

Fausto-Sterling, Anne, 2000, *Sexing the body: gender politics and the construction of sexuality*, 1. ed., Basic Books, New York.

Ford, Kishka-Kamari, 2000, ””First, Do No Harm”-The Fiction of Legal Parental Consent to Genital-Normalizing Surgery on Intersexed Infants”, *Yale Law & Policy Review*, vol. 19, no. 2, Article 7.

Greenberg, Julie A., 2006, ”Intersex and Intrasex Debates: Building Alliances to Challenge Sex Discrimination”, *Cardozo Journal of Law & Gender*, vol. 13, no. 101, s. 101-118.

Hagevi, Magnus & Viscovi, Dino, 2016, *Enkäter: att formulera frågor och svar*, 1 uppl., Studentlitteratur, Lund.

Harboe, Thomas, 2013, *Grundläggande metod: den samhällsvetenskapliga uppsatsen*, 1. uppl., Gleerup, Malmö.

Hesse-Biber, Sharlene Nagy. & Leavy, Patricia, 2007, *Feminist research practice: a primer*, SAGE Publications, Thousand Oaks.

Karkazis, Katrina, 2008, *Fixing sex: intersex, medical authority, and lived experience*, Duke University Press, Durham, N.C.

Kessler, Suzanne J., 1990, ”The medical construction of gender: Case management of intersexed infants”, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, vol. 16, no. 1, s. 3-26.

Kessler, Suzanne J., 1998, *Lessons from the intersexed*, Rutgers University Press, New Brunswick, N.J.

Lee, Peter A. & Houk, Christopher P. & Ahmed, S. Faisal & Hughes Ieuan A and in collaboration with the participants in the International Consensus Conference on Intersex organized by the Lawson Wilkins Pediatric Endocrine Society and the European Society for Paediatric Endocrinology, 08-2006, ”Consensus Statement on Management of Intersex Disorders”, *Pediatrics*, vol. 118 no 2. s. e488-e500, DOI: 10.1542/peds.2006-0738

Lundberg, Tove, Roen, Katrina, Hirschberg, Angelica L., Frisén, Louise, 2016, ””It's Part of Me, Not All of Me”: Young Women's Experiences of Receiving a Diagnosis Related to Diverse Sex Development”, *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, vol. 29, no. 4, s. 338-343.

MacKenzie, Drew, Huntington, Annette & Gilmour, Jean A, 2009, "Understanding patient perspectives: "The experiences of people with an intersex condition: a journey from silence to voice", *Journal of Clinical Nursing*, vol. 18, s. 1775-1783.

Marinucci, Mimi, 2010, *Feminism is queer: the intimate connection between queer and feminist theory*, Zed, London.

Morland, Iain, 2005, "The Injustice of Intersex: Feminist Science Studies and the Writing of a Wrong", in Anderson, Matthew (ed.) *Toward a Critique of Guilt: Perspectives from Law and the Humanities, Studies in Law, Politics, and Society*, vol. 36, s. 53–75.

Morland, Iain, 2008, "II. Intimate Violations: Intersex and the Ethics of Bodily Integrity", *Feminism & Psychology*, vol. 18, no. 3, s. 425-430.

Phellas, Constantinos N, 2000, "Cultural and sexual identities in in-depth interviewing", i Truman, Carole, Mertens, Donna M. & Humphries, Beth (red.), *Research and inequality*, UCL Press, London.

Preves, Sharon E., 1998, "For the Sake of the Children: Destigmatizing Intersexuality," *The Journal of Clinical Ethics*, vol. 9, no. 4, s. 411-420.

RFSL, RFSL:s Kongress 2016, "Intersex, seniornätverk och funktisfrågor på agendan", 7 Maj 2016, [hämtad 2017-08-07] tillgänglig: <https://www.rfsl.se/om-oss/rfsls-kongress-2016-2/en-maengd-viktiga-beslut-fattade-under-loerdagen/>

Roen, Katrina, 2004, "Intersex embodiment: when health care means maintaining binary sexes", *Sexual Health*, 1, s. 127-130.

Sedgwick, Eve Kosofsky, 1994, *Tendencies*, [New ed.], Routledge, London.

Sveriges Riksdag, "Upphävande av kravet på sterilisering för ändrad könstillhörighet - Socialutskottets betänkande 2012/13:SoU24", 2013, [hämtad 2017-08-11], tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/upphavande-av-kravet-pa-sterilisering-for-andrad_H001SoU24.

Trost, Jan & Hultåker, Oscar, 2016, *Enkätboken*, 5., [moderniserade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund.

Vetenskapsrådet, *God forskningssed*, Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011.

Zeiler, Kristin & Wickström, Anette, 2009, "Why do we perform surgery on newborn intersexed children? The phenomenology of the parental experience of having a child with intersex anatomies", *Feminist Theory*, vol. 10, no. 3, s. 359-377.

Bilagor

Bilaga 1, enkätundersökning

The image shows a web browser window displaying a survey. The browser's address bar shows the URL: `fluidsurveys.se/surveys/johannabackstromlu/arbete-med-intersexfragor-i-malmo/?TEST_DATA=`. The survey title is "Arbete gällande intersex inom samhällsinstitutioner i Malmö" with a progress indicator at 0%. The survey description states: "En undersökning om hur arbetet ser ut gällande intersex inom samhällsinstitutioner i Malmö som arbetar med barn och/eller ungdomar. Glöm inte att trycka på 'Slutför enkät' i slutet av enkäten för att lämna in ditt svar." The survey consists of seven questions:

- 1. Vad är din ålder?**
 - 20-25 år
 - 26-35 år
 - 36-50 år
 - 51 år eller äldre
- 2. Vilken är din högst avslutade utbildning?**
- 3. Vad är din yrkestitel för tillfället?**
- 4. Har du hört begreppet intersex?**
 - Ja
 - Nej
 - Kanske
- 5. Om svaret är ja på fråga 4, uppskatta i hur stor utsträckning du har kännedom om intersex på en skala 1-4 där 1 är låg kännedom och 4 är hög kännedom om intersex**
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
- 6. Vilka begrepp associerar du med intersex? Du kan välja mer än ett alternativ**
 - Transvestit
 - Kön
 - Queer
 - Transsexualism
 - DSD (Disorders of Sex Development)
 - Sexualitet
 - Könsidentitet
 - Tvåkönad/Tvekönad
 - Bisexualitet
 - Icke-binär könsidentitet
 - Icke-binärt kön
 - Hermafrodit
 - Hbtqia+
 - Hen
- 7. Hur skulle du beskriva vad intersex är?**

8. Fick du lära dig något om intersex under din utbildning?

- Ja
 Nej
 Vet ej

9. Har ni haft utbildningsdagar på arbetsplatsen eller vidareutbildningar om intersex?

- Ja
 Nej
 Vet ej

10. Om svaret är ja på fråga 8 och/eller fråga 9, vad var det centrala som du lärde dig eller reagerade på om intersex då?

Specificera om det var under din utbildning eller på arbetsplatsen som du lärde dig detta

11. Har du någon gång känt dig begränsad i mötet med barn och ungdomar gällande intersex i din yrkesutövning?

- Ja
 Nej

12. Om svaret är ja på fråga 11, på vilket sätt har du känt dig begränsad? Hur har det yttrat sig?

13. Har ni policydokument och/eller riktlinjer gällande arbete med intersex på din arbetsplats?

Markera "ja" om ni har något av dessa eller både och

- Ja
 Nej
 Vet ej

14. Om svaret är ja på fråga 13, hur ser policy och/eller riktlinjer ut kortfattat?

15. Om svaret är ja på fråga 13, ger policy och/eller riktlinjer tillräckligt stöd i ditt arbete?

- Ja
 Nej

16. Kommentera gärna ditt svar på fråga 15

17. Anser du att något mer kan göras för att öka kunskapen om intersex inom ditt yrke?

- Ja
 Nej

18. Om du svarat ja på fråga 17, vad kan göras för att öka kunskapen om intersex inom ditt yrke enligt dig?

19. Om du kan tänka dig att svara på eventuella uppföljande frågor, ange då din mailadress i fältet nedan. Du kommer inte att kunna identifieras i den färdiga uppsatsen

Slutför enkät

Bilaga 2, följebrev

Hej!

Mitt namn är Johanna Bäckström och jag studerar just nu sista terminen på kandidatutbildningen i mänskliga rättigheter vid Lunds Universitet. Jag skriver mitt examensarbete om intersexbarn- och ungdomar och hur arbetet ser ut gällande intersexfrågor inom samhällsinstitutioner i Malmö som arbetar med just barn och/eller ungdomar. Jag kontaktar nu dig eftersom du arbetar inom en sådan institution. Syftet med undersökningen är att ta reda på hur ni i er yrkesutövning tänker kring intersex eller eventuellt arbetar med intersexfrågor. Även om du inte känner till begreppet intersex, arbetar med intersex-frågor eller kommit i kontakt med dem direkt i ditt arbete så är jag ändå intresserad av vad du har att säga!

Forskning kring intersex med inriktning på barn och ungdomar och hur olika samhällsinstitutioner arbetar med dessa frågor i Sverige är ytterst begränsad. Ert deltagande i undersökningen skulle därför betyda mycket för svensk forskning kring intersex. Du deltar genom att fylla i en kort enkät som beräknas ta cirka 10 minuter att genomföra. Sista svarsdatum är **onsdagen den 17:e maj, 2017**.

Den färdiga uppsatsen kommer att publiceras på Lund University Publications (LUP). Som respondent kommer du inte att kunna identifieras i uppsatsen. Endast jag kommer att veta vilka som svarat på enkäterna. Medverkan är frivillig och du kan välja att dra dig ur när som helst om du så önskar. Det finns även möjlighet att få det färdiga resultatet skickat till dig. Hör av dig i sådana fall.

Om du själv vill kan du komma att bli kontaktad för eventuellt uppföljande frågor. Även här gäller att du inte kommer att kunna identifieras i uppsatsen. Om du kan tänka dig att svara på uppföljande frågor så fyller du in din mailadress i slutet på enkäten eller mailar mig.

Följ den här länken för att göra undersökningen:

<http://fluidsurveys.se/surveys/johannabackstromlu/arbete-med-intersexfragor-i-malmo/>

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig:

Telefon: 076 200 57 02

Mail: johanna.backstrom.728@student.lu.se

Det går också bra att kontakta min handledare Lena Halldenius:

Telefon: 046 - 222 96 01

Mail: lena.halldenius@mrs.lu.se

Tack på förhand för din medverkan!
Med vänliga hälsningar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Johanna Bäckström'. The signature is fluid and cursive, with the first name 'Johanna' being more prominent and the last name 'Bäckström' following in a similar style.

Johanna Bäckström

Bilaga 3, påminnelsebrev

Hej!

För ett par veckor sedan fick du en enkät skickad till dig per mail om hur arbetet ser ut gällande intersexfrågor som rör barn- och/eller ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö. Om du inte redan svarat ber jag dig att göra detta via länken nedan. Ditt svar är av största betydelse för undersökningen.

Jag vill också betona att ditt svar är ytterst värdefullt för undersökningen även om du inte känner till begreppet intersex eller någonsin hört det förut.

Om du redan svarat, bortse då från detta meddelande.

Följ den här länken för att lämna dina svar:

<http://fluidsurveys.se/surveys/johannabackstromlu/arbete-med-intersexfragor-i-malmo/>

Den här undersökningen genomförs inom ramen av min kandidatuppsats i mänskliga rättigheter vid Lunds Universitet.

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig:

Telefon: 076 200 57 02

Mail: johanna.backstrom.728@student.lu.se

Det går också bra att kontakta min handledare Lena Halldenius:

Telefon: 046 - 222 96 01

Mail: lena.halldenius@mrs.lu.se

Tack på förhand för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Johanna Bäckström

Bilaga 4, följebrev uppföljande frågor

Hej X!

För några veckor sedan fyllde du i en enkät om hur arbetet ser ut gällande intersexfrågor som rör barn- och/eller ungdomar inom samhällsinstitutioner i Malmö. Du angav då att du kunde tänka dig att svara på eventuella uppföljande frågor. Jag har valt att skicka ut dessa frågor per mail så att du i lugn och ro kan besvara dem på en tid som passar dig.

Jag önskar att svaren inkommer innan fredagen den 28:e juli (vecka 30), men hör gärna av dig om du har semester eller liknande så kan vi se om vi kan skjuta något på tiden.

Frågorna skickar jag ut i ett separat mail. Du kan antingen besvara dem i mailet och maila tillbaka eller klistra in dem i ett ordbehandlingsprogram och maila tillbaka, det är upp till dig. Tänk på att skicka filen som pdf om du väljer det senare alternativet. Du kan använda det utrymme du känner att du behöver för dina svar.

Dina svar är av största betydelse för undersökningen och jag är därför väldigt tacksam om du vill ta dig tiden att svara på dessa uppföljande frågor.

Den här undersökningen genomförs inom ramen av min kandidatuppsats i mänskliga rättigheter vid Lunds Universitet.

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig:

Telefon: 076 200 57 02

Mail: johanna.backstrom.728@student.lu.se

Det går också bra att kontakta min handledare Lena Halldenius:

Telefon: 046 - 222 96 01

Mail: lena.halldenius@mrs.lu.se

Tack på förhand för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Johanna Bäckström

Bilaga 5, uppföljande frågor

1. Hur viktigt tycker du att det är med intersexkunskap i din yrkesroll och varför?
2. Det du känner till om intersex, var har du lärt dig det?
3. Kan du reflektera lite kring den utbildning du fått om intersex eller sökt upp själv? Tycker du att denna tagit upp flera perspektiv eller endast haft ett perspektiv och vad anser du om det?
4. Upplever du att intersex är en hög- eller lågprioriterad fråga inom ditt yrke? Vad tror du att dess höga/låga prioritering beror på?
5. Om du fick diskutera intersex i din yrkesroll med barn och/eller ungdomar, vad hade du helst velat lära ut? (Frågan gäller också om du redan pratar om intersex med barn och/eller ungdomar)
6. Påverkas din inställning till intersex som en prioriterad/icke prioriterad fråga i din yrkesutövning av hur stor andel av befolkningen som uppskattas vara intersex? I så fall, hur?
7. Tycker du att det bör finnas riktlinjer specifikt kring arbetet med intersex för er som arbetar inom en samhällsinstitution i Malmö med barn och/eller ungdomar? I så fall, varför?
8. Vilka strategier/arbetssätt föreslår du för att öka tryggheten för intersexbarn- och/eller ungdomar på din arbetsplats?
9. Tror du att det finns en prioritet för hbtq-frågor jämfört med intersex-frågor inom ditt yrke? Om så, varför tror du att det är så?
10. Tror du dina kunskaper om intersex påverkar ditt möte med barn och/eller ungdomar i din yrkesutövning? I så fall, hur?
11. Vilken typ av fortbildning och vilka typer av perspektiv kring intersex hade du helst sett lyfts på din arbetsplats?